

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма
«Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7-9 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(автори: Ніколенко О.М., Мацевко-Бекерська Л.В., Качак Т.Б.,
Богосвятська А.-М.І., Рудніцька Н.П., Туряниця В.Г.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883)

ВИТЯГ
із протоколу
№ 5 від 02 червня 2023 року
засідання експертної комісії з літератури (української та зарубіжної)

СЛУХАЛИ:

про розгляд результатів комплексної експертизи модельної навчальної програми «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ніколенко О. М., Мацевко-Бекерська Л. В., Качак Т. Б., Богосвятська А.-М. І., Рудницька Н. П., Туряниця В. Г.).

УХВАЛИЛИ:

на підставі розгляду результатів комплексної експертизи рекомендувати Міністерству освіти і науки України надати гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» модельній навчальній програмі «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ніколенко О. М., Мацевко-Бекерська Л. В., Качак Т. Б., Богосвятська А.-М. І., Рудницька Н. П., Туряниця В. Г.).

Заступник Голови
експертної комісії з
літератури (української
та зарубіжної)

О. Ю. Котусенко

Відповідальний секретар

О. В. Гайдамака

Підпис Гайдамаки О.В., начальника відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту загальної середньої освіти в Новій українській школі державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», засвідчую.

Начальник відділу кадрів
Державної наукової установи «Інститут
модернізації змісту освіти»

Г. В. Косар

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Червона рута

Наша дума, наша пісня

Не вмере, не загине...

Тарас Шевченко

Ти у мене єдина, тільки ти, повір...

Володимир Івасюк

Головне – тримай при собі свою віру, свою любов і свою упертість.

Сергій Жадан

Єдність у різноманітті.

Офіційне гасло Європейського Союзу

Програму розроблено на підставі Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30. 09. 2020 р. № 898) з урахуванням Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 р. № 235).

Роль української та зарубіжної літератури у формуванні покоління свідомих громадян України. Художня література має величезний духовний потенціал. Вона не лише дає людині знання про світ, природу, історію, а й формує ставлення, переконання, життєві цінності, мораль особистості. Без книжок не може розвиватися й процвітати жодна цивілізована держава. Тому художня література посідає важливе місце в системі загальної середньої освіти України, що спрямована на розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їхньої соціалізації та громадянської активності, любові та відповідального ставлення до українських національних цінностей і поваги до культурних надбань світу, потреби служіння Україні та українському народу протягом подальшого життя та професійної діяльності.

Українська література дає учням відчуття причетності до історичної долі українського народу, продовження справи багатьох поколінь патріотів, які виборювали свободу й незалежність України, усвідомлення національної ідентичності, гордості за свою націю і Батьківщину. Водночас найкращі художні твори зарубіжних країн сприяють формуванню широкого світогляду особистості, її входженню в сучасний суспільний простір, міжкультурному діалогу. У зв'язку із розширенням міжнародних контактів України, її орієнтацією на приєднання до Європейського Союзу зростає значення прилучення учнів до культурних здобутків зарубіжних країн, на тлі яких краще вияскравлюється самотність українського народу, утвердження і примноження цінностей якого мають бути пріоритетом для свідомих громадян

України. Художня література (українська, зарубіжна) є важливим чинником духовного розвитку української нації, виховання молодого покоління патріотів, відданих національним ідеалам і водночас відкритих до здобутків інших країн і народів.

Слова Тараса Шевченка «Учітесь читайте, і чужому навчайтесь, і свого не цурайтесь...» не втратили своєї актуальності й нині. Тому навчальний предмет «Література (українська та зарубіжна)» є необхідним і обов'язковим в системі загальної середньої освіти України.

Місце інтегрованого курсу «Література (українська та зарубіжна)» в мовно-літературній галузі та в контексті інших освітніх галузей. Інтегрований курс «Література (українська та зарубіжна)» є складником *мовно-літературної* галузі. Він виконує важливу українознавчу й націєтворчу роль. Викладання інтегрованого курсу здійснюється українською мовою. Предметом вивчення інтегрованого курсу є художні твори українських письменників, а також художні твори зарубіжних авторів у найкращих українських перекладах із урахуванням здобутків української перекладацької школи. Відповідно інтегрований курс «Література (українська та зарубіжна)», окрім формування читацьких умінь і навичок, сприяє підвищенню рівня володіння державною мовою, формуванню якостей компетентного мовця.

Художня література є частиною культури людства і специфічною (естетичною) формою відображення життя, тому «Література (українська та зарубіжна)» потребує особливого підходу у викладанні – як предмета, що має справу із мистецтвом слова і духовною сферою особистості. Водночас для ефективного вивчення художньої літератури необхідно залучення знань, умінь, навичок, що формуються в процесі засвоєння учнями інших галузей: *соціальної та здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької та ін.* Зважаючи на те, що в умовах інформаційного суспільства зростає роль сучасних цифрових технологій, які впливають на навчання і виховання, з метою розширення кола читання та підвищення інтересу учнів до художньої літератури у викладанні інтегрованого курсу «Література (українська та зарубіжна)» в закладах середньої освіти слід доречно використовувати потенціал *інформатичної* галузі та медіаосвіти.

Головна мета і завдання вивчення інтегрованого курсу «Література (українська та зарубіжна)».

Головною метою інтегрованого курсу «Література (українська та зарубіжна)» є формування в учнів любові до читання художніх творів українських та зарубіжних письменників, стійкого інтересу до мистецтва слова України та людства, виховання покоління свідомих громадян України, які шанують і обстоюють національні цінності, використовують культурні здобутки інших країн для особистісного зростання й самореалізації.

Завдання вивчення інтегрованого курсу «Література (українська та зарубіжна)»:

- прилучити учнів до найкращих надбань художньої літератури (класичної й сучасної) України та інших країн світу;
- сформувати компетентних мовців і читачів, здатних творчо сприймати, критично оцінювати й насолоджуватися художніми творами;
- створити атмосферу зацікавленого й творчого читання, критичного мислення та ефективного спілкування на підставі прочитаних художніх текстів та/або медіатекстів (зокрема із застосуванням цифрових технологій);
- навчити школярів естетично сприймати літературні твори, виявляти їхню художню своєрідність, розглядати в контексті розвитку української та загальнолюдської культури;
- розвивати в учнів вміння й навички зіставлення художніх творів (українських та зарубіжних), оригіналів (тими мовами, які учні вивчають у школі) і українських перекладів твору, різних українських перекладів одного твору;
- збагатити емоційно-ціннісний досвід учнів шляхом їх залучення до скарбниці мистецтва слова України та світу;
- навчити молодь використовувати духовний потенціал української літератури і творів зарубіжних країн для вирішення життєвих ситуацій, національного та культурного самовираження, творчої самореалізації.

Принципи укладання програми інтегрованого курсу «Література (українська та зарубіжна)».

В основу програми покладені такі принципи:

інтегративний (об'єднання літературних явищ, подій, художніх творів з метою цілісного вивчення та актуалізації їх змісту для учнів на тлі національного й світового літературного процесу, в контексті української культури та культур інших країн, у взаємодії, взаємодоповненні й діалозі культур);

компаративний (зіставлення літературних творів (або їх елементів) українських та зарубіжних авторів, оригіналів і перекладів (українською мовою), різних перекладів (українською мовою) одного твору, національної специфіки літературних напрямів, течій, стилів тощо; типологічне вивчення творів в аспекті спільного та відмінностей тем, проблем, сюжетів, образів, поетикальних особливостей; дослідження генетичних і контактних зв'язків української та зарубіжних літератур);

україноцентричний (українська література і культура є домінантою модельної програми, в якій українські здобутки мистецтва слова увиразнені на

тлі набутків і духовного взаємозбагачення різних народів та міжнаціонального спілкування);

принцип «єдності у різноманітті» (гасло Євросоюзу «Єдність у різноманітті», Європейські рекомендації в галузі освіти суголосні завданням вивчення інтегрованого курсу літератури (української та зарубіжної) з урахуванням актуального національного змісту мистецтва слова і водночас визнання культурного різноманіття країн і народів, деяких спільних світових процесів, загальнолюдських демократичних цінностей);

хронологічний (вивчення творів українських та зарубіжних авторів у послідовності літературного процесу);

жанрово-родовий (розгляд художніх творів у їхній родовій та жанровій специфіці, з урахуванням міжродової та міжжанрової взаємодії, стильових тенденцій);

концентричний (можливість розширення, нарощування знань, умінь і навичок учнів, поглиблення ключових компетентностей);

проективний (здатність рухатися від початкових уявлень про літературне явище або поняття до його проекції в часі й просторі національної та загальнолюдської культури, орієнтуватися й поглиблювати знання в галузі класичної та сучасної літератури України та світу, розвивати вміння та навички роботи з різними ресурсами, зокрема цифровими);

діалогічний (діалог між усіма суб'єктами навчання, діалог із художнім текстом/медіатекстом, діалог із автором/персонажем, діалог культур в інтегрованому курсі);

особистісно зорієнтований (організація читацької діяльності учнів, мотивація їх до самопізнання, самовиховання, самоперетворення у процесі вивчення літературного твору);

природовідповідний (врахування вікових особливостей психічного розвитку, пізнавальних можливостей учнів).

Структура модельної навчальної програми. Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Література (українська та зарубіжна)» для 7-9 класів містить:

- 1) пояснювальну записку (в якій зазначено мету, завдання предмета, принципи модельної навчальної програми, її структуру, шляхи реалізації);
- 2) основну частину, в якій зазначено для кожного класу зміст навчального інтегрованого курсу (за розділами, темами), очікувані результати навчання учнів (що корелюють із результатами навчання та орієнтирами для оцінювання учнів у мовно-літературній галузі

відповідно до Державного стандарту), види навчальної діяльності учнів (за розділами);

- 3) прикінцева частина (додатки – 1) компетентнісний потенціал інтегрованого курсу «Література (українська та зарубіжна)», 2) список творів для додаткового читання учнів, 3) електронні ресурси художньої літератури для учнів), 4) джерела модельної програми).

Зміст інтегрованого курсу поділено на розділи й теми відповідно до вікових особливостей учнів, кола читацьких уподобань підлітків (7 клас), перебігу літературного процесу (8-9 класи). У модельній навчальній програмі до кожного розділу запропоновано рубрики, що сприятимуть вивченню української та зарубіжних літератур з урахуванням досягнень сучасного літературознавства, культурного контексту та медіапростору: *Теорія літератури (ТЛ)*, *Література і культура (ЛК)*, *Україна і світ (УС)*, *Медіатекст (МТ)*.

Шляхи реалізації модельної навчальної програми. Зміст навчального матеріалу, представлений у програмі, відповідає Типовій освітній програмі й становить орієнтовно 3,5 години на тиждень. Відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти (2020) та резерву мовно-літературної галузі в кожному класі, заклад освіти може збільшити щотижневу кількість годин для вивчення інтегрованого курсу «Література (українська та зарубіжна)» до 4-х годин на тиждень.

Програма містить обов'язковий і варіативний компоненти. *Обов'язковий компонент* – це літературні епохи, напрями, течії, художні твори українських та зарубіжних авторів, які передбачені для обов'язкового вивчення. *Варіативний компонент* містить перелік художніх текстів, із яких учитель може вибрати один або декілька відповідно до інтересів учнів, забезпечення матеріально-технічними ресурсами тощо.

Художні твори для текстуального вивчення в модельній навчальній програмі відібрані з урахуванням психологічних та інтелектуальних можливостей школярів, а також відповідно до соціальних і культурних стрижневих інтересів і проблем, актуальних для учнів певних вікових груп.

У програмі органічно поєднані твори класики й сучасності. У рубриці «*Літературний міст у сьогодення*» учителі знайдуть широкі можливості для того, щоб здійснити перехід від визнаних шедеврів української та зарубіжних літератур до популярних творів сучасних авторів України та інших країн.

Зважаючи на автономність закладів середньої освіти, учителі можуть використати цю модельну навчальну програму як основу для створення власних навчальних програм і календарно-тематичного планування.

Навчальна модельна програма, окрім своєї традиційної функції – бути основою для планування і здійснення освітнього процесу, детально окреслює

очікувані результати навчання і тим самим визначає об'єктивні критерії оцінювання.

Одним із яскравих символічних образів любові до рідної землі є **червона рута**, оспівана в численних міфах, легендах і українській поезії. Ця квітка є своєрідним символом програми інтегрованого курсу «Література (українська та зарубіжна)», який спрямований на виховання в учнів почуття безмежної любові до України, до її культури й літератури, патріотизму й національної гідності, а також потреби утвердження українських ідеалів у широкому світі, у культурному діалозі з іншими цивілізованими країнами.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Зміст навчального предмета, очікувані результати навчання, види навчальної діяльності учнів

7 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
Вступ		
Українська література у світовому літературному процесі		
<p>Учень/учениця I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях свідомо застосовує прийоми активного слухання (уточнення, переказ почутого, формулювання висновків на підставі почутого та ін.); самостійно передає за допомогою різних засобів візуалізації власне розуміння почутого та/або прочитаного повідомлення, структуруючи інформацію. II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації для створення власного повідомлення (усного або письмового) про доробок письменників (українських, зарубіжних) та українських перекладачів.</p>	<p>Українська література у світовому літературному процесі. Взаємодія національних літератур. Діалог культур.</p> <p>Інтегроване вивчення літератур (початкові уявлення). Завдання шкільної літературної освіти. Аспекти інтегрованого вивчення літературних явищ і творів.</p> <p>Оригінал і переклад. Види перекладів. Художній переклад як різновид міжкультурної комунікації.</p> <p>Літературний міст у сьогодення. Роль української перекладацької школи в розвитку взаємин України зі світом. Видатні українські перекладачі в контексті вітчизняної традиції й сучасності.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, вибіркоче або ін.), аудіювання, перетворення текстової інформації на візуальну (схема, таблиця, плакат тощо), коментар візуальної інформації, створення повідомлення (усного або письмового) на підставі використання текстових та/або цифрових джерел, взаємодія у групі (очна або онлайн), обговорення специфіки української та інших національних літератур, виявлення особливостей художнього перекладу, його</p>

<p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі виконує різні ролі у груповій комунікації (очно або онлайн), обирає потрібні стратегії співпраці в процесі обговорення значення художнього перекладу для розвитку культури, представлення улюблених книжок, постатей письменників (українських, зарубіжних) та українських перекладачів.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення аналізує окремі мовні явища у літературних творах, робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць.</p>	<p>Теорія літератури (ТЛ) Поглиблення понять: оригінал, переклад. Види перекладів. Художній переклад. Національна література. Національний і світовий контекст розвитку літератур.</p> <p>Література і культура (ЛК) Значення художнього перекладу для розвитку культури, дружніх взаємин між країнами та народами.</p> <p>Україна і світ (УС) Основні відомості про розвиток української перекладацької школи.</p> <p>Медіатекст (МТ) Документальні фільми, науково-популярні тексти, інтерв'ю, спогади про українських і зарубіжних письменників, представників української перекладацької школи.</p>	<p>значення для розвитку різних галузей культури і міжкультурних взаємин.</p>
<p>ГЕРОЯМ СЛАВА!</p>		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях відповідає на запитання за змістом почутих та/або прочитаних художніх текстів, акцентуючи увагу на важливих деталях сюжету та зображення персонажів у творах; обговорює актуальність, жанрово-родову приналежність художнього тексту/медіатексту, його ідейно-тематичні та естетичні особливості, зв'язок з епохою,</p>	<p>Пісні (народні й літературного походження) про визвольну боротьбу народів світу.</p> <p>Українські патріотичні пісні (козацькі, стрілецькі, повстанські). «Козацькому роду нема переводу...», «Боже, великий, єдиний...», «Ой, у лузі червона калина...», «О, Україно!», «Марширують вже повстанці...», «Гей-гу, гей-га, таке-то в нас життя...»,</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, «ланцюжком», вибіркоче, коментоване, прогнозоване або ін.), відповіді на запитання за змістом твору, обговорення художнього тексту/медіатексту, аналіз та інтерпретація художнього тексту/медіатексту, переказ художнього</p>

<p>творчістю митця; переказує художній текст/медіатекст, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях художнього тексту/медіатексту відповідно до мети й ситуації спілкування; окреслює тематику і проблематику почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту для подальшої інтерпретації.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>коментує та обґрунтовує актуальність порушених у художніх текстах/медіатекстах проблем із урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту; знаходить спільне і відмінне у творах різних культур за тематикою, проблематикою, мовним оформленням, структурою тощо; коментує власні почуття під час читання художнього тексту/медіатексту і враження від прочитаного; аналізує вплив виражальних засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту; на основі прочитаного твору створює власний або колективний медіапродукт для соцмереж (пост, буктрейлер та ін.)</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p>	<p>«Зродились ми великої години» та ін. (2-3 твори за вибором учителя)</p> <p>Волелюбні пісні в історії та культурі зарубіжних країн і народів. Роберт Бернс «Гей, шотландці!», Клод Жозеф Руже де Ліль «Марсельеза» (національний гімн Франції), Френсіс Скотт Кі «О, скажи, що ти бачиш на небі...» (національний гімн США), Педар Керні «Пісня солдата» (національний гімн Ірландії) та ін. (2-3 твори за вибором учителя)</p> <p>Жанр балади у фольклорі й художній літературі.</p> <p>Українські народні балади «Ой летіла стріла...», «Ой чие ж то жито...» (1 твір за вибором учителя).</p> <p>«Як Робін Гуд став розбійником» або «Поєдинок Робіна Гуда з Гаєм Гізборном» (1 твір за вибором учителя). Ідеї свободи й служіння народів. Образ народного захисника Робіна Гуда.</p> <p>Тарас Шевченко (1814 – 1861). «Тополя». Цікаві факти з біографії</p>	<p>тексту/медіатексту (докладно, стисло, вибірково, творчо), обговорення проблем твору з урахуванням власного досвіду і культурно-історичного контексту, коментування власних почуттів і вражень від тексту, порівняння художніх текстів, створення власного медійного продукту на підставі художнього твору (пост, плакат, фотоколаж, буктрейлер або ін.), створення власного письмового тексту (опис героя/героїні або мінітвір за змістом прочитаного художнього тексту), аналіз власних написаних текстів (виявлення помилок, переваг і недоліків у власних текстах), усний відгук про твір мистецтва (ілюстрацію художника або кінофільм/мультфільм за</p>
--	--	---

<p>створює самостійно письмові тексти, використовує різні форми їх презентації (з допомогою власних малюнків, ілюстрацій художників, світлин, презентацій тощо) для досягнення відповідної комунікативної мети; визначає переваги й недоліки власних написаних текстів, планує власний навчальний розвиток з урахуванням аналізу допущених помилок.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва (ілюстрації художників, кінофільми/мультфільми) для створення власних текстів (усний відгук про твір мистецтва за мотивами прочитаного художнього тексту).</p>	<p>письменника. Історія написання твору. Сюжет і композиція. Фольклорні мотиви й метаморфози в баладі. Поетизація почуттів ліричної героїні.</p> <p>Адам Міцкевич (1798-1855). «Світязь». Утвердження любові до батьківщини й героїзму в баладі А. Міцкевича. Символічні образи та фольклорні елементи у творі.</p> <p>Роберт Льюїс Стівенсон (1850–1894). «Балада про вересовий трунок». Основний конфлікт балади (батько і син – король, свобода – рабство). Утвердження духовної сили пиктів, їхнього героїзму в захисті національних цінностей. Символіка твору.</p> <p>Іван Франко (1856 – 1916). «Захар Беркут». Багатогранність творчості письменника. Передумови написання повісті. Сюжет, композиція, основні образи твору. Мотиви патріотизму та єдності народу. Актуальність повісті в наш час.</p> <p><i>Літературний міст у сьогодення (1-2 твори за вибором учителя).</i> Марія Морозенко «Іван Сірко – великий</p>	<p>мотивами прочитаного твору).</p>
---	--	-------------------------------------

	<p>характерник», Діана Вінн Джонс «Мандрівний Замок Хаула», Філіп Пулман «Північне сяйво» та ін.</p> <p><i>(ТЛ) Героїчне в літературі. Пісня (народна і літературна), види народних пісень. Балада (фольклорна і літературна). Гімн. Поглиблення понять: тема, ідея, сюжет, персонаж літературного твору.</i></p> <p><i>(ЛК) Зображення персонажів народних пісень, народних і літературних балад у мистецтві.</i></p> <p><i>(УС) Національні герої/героїні й символи України та інших країн (відображення в літературі та мистецтві).</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Робін Гуд» (режисер Р. Скотт, США, Велика Британія 2010), «Загублене місто Світязь» (режисер К. Полак, Польща, 2011), «Захар Беркут» (режисери Дж. Вінн, А. Сеїтаблаєв, США-Україна, 2019), анімаційний фільм «Мандрівний замок» (режисер Х. Міядзакі, Японія, 2004), «Золотий компас» (режисер К. Вайц, США – Велика Британія, 2007) та ін.</i></p>	
КОЗАЦТВО І ЛИЦАРСТВО В ЛІТЕРАТУРІ		
<p><i>І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p>	<p>Козацтво і лицарство на тлі національної та європейської культурних традицій. Система цінностей запорозьких козаків,</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркоче, коментоване,</p>

<p>знаходить потрібну інформацію про письменників, європейських лицарів та українських козаків (відому або нову), в різних джерелах і використовує її для підготовки повідомлення та/або презентації; аналізує стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості художнього тексту/медіатексту; обґрунтовує зв'язок художнього тексту/медіатексту з власним суспільно-історичним досвідом (підтримує діалог «читач – текст – автор») для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах, прийняття рішень у різних ситуаціях; розпізнає основні факти й судження про них, вирізняє авторські інтерпретації, розуміє аргументацію, коментує підтекст почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; обґрунтовує свою позицію щодо почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>співвідносить зміст прочитаного художнього тексту з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора;</p>	<p>козацький кодекс честі. Кодекс лицарства у Західній Європі.</p> <p>Вальтер Скотт (1771–1832). «Айвенго» (огляд, 3–4 розділи за вибором учителя). В. Скотт – засновник історичного роману. Історія і художній вимисел у романі «Айвенго». Утілення в образі Айвенго кодексу лицаря, художні засоби створення образу. Зіткнення добра, краси й справедливості із жорстокістю і підступністю. Головні образи твору. Історичний колорит твору та засоби його створення. Динаміка сюжету і гумор.</p> <p>Микола Гоголь (1809–1852). «Тарас Бульба» (огляд, 3-4 розділи за вибором учителя). Україна в житті й творчості М. Гоголя. Зображення історії Запорізької Січі в повісті «Тарас Бульба». Життєвий вибір і долі синів Тараса Бульби. Втілення рис українського козацтва в образі Тараса Бульби. Конфлікт батька й сина. Образ автора в повісті. Картини української природи. Провідна ідея твору – захист</p>	<p>повторне, прогнозоване або ін.), пошук інформації у різних джерелах (науково-популярних текстах, художніх текстах, медіатекстах та ін.), підготовка повідомлення та/або презентації, аналіз та інтерпретація змісту і форми художнього тексту/медіатексту, обґрунтування зв'язку художнього тексту/медіатексту із власним суспільно-історичним і життєвим досвідом, виокремлення фактів і суджень про них у художньому тексті/медіатексті, коментування позицій автора і персонажів у художньому тексті, характеристика літературних персонажів (окремо та/або порівняльна), складання складного плану</p>
--	--	---

<p>характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їхні вчинки та висловлювання; проектує емоційно-чуттєвий досвід персонажів художніх текстів/медіатекстів на власну поведінку, переконання, ставлення, цінності; обґрунтовує думку щодо естетичної цінності художніх текстів у культурно-історичному контексті з урахуванням взаємозв'язків української та інших національних культур.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>створює та презентує власний текст (письмовий твір) на актуальну тематику на підставі художнього тексту; оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності; ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення з урахуванням засвоєних мовних норм.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читачької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>характеризує мовні одиниці різних рівнів (лексичні, граматичні тощо), які використовуються для створення історичного</p>	<p>рідної землі. Жанрова своєрідність повісті.</p> <p>Тарас Шевченко (1814 – 1861). «Іван Підкова». Історична тема у творчості Тараса Шевченка. Поетизація козаччини. Протиставлення минулого і сучасного – основа композиційного принципу твору. Жанрово-стильові особливості ліро-епічної поеми. Образ Івана Підкови в поемі. Особливості мови твору.</p> <p>Літературний міст у сьогодення (1-2 твори за вибором учителя). Олександр Гаврош «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу», Андрій Кокотюха «Потаємні двері», Сюзанна Коллінз «Голодні ігри» та ін.</p> <p><i>(ТЛ) Образ автора. Композиція літературного твору. Поглиблення понять: роман (історичний роман), повість (історична повість), сюжет літературного твору, персонаж, пейзаж.</i></p> <p><i>(ЛК) Лицарська культура Західної Європи доби середньовіччя. Культура українських козаків.</i></p> <p><i>(УС) Висловлювання видатних істориків, митців про Запорізьку Січ, роль лицарства у Західній Європі.</i></p>	<p>характеристики персонажа, обґрунтування власної позиції та готовність до її зміни в результаті комунікації, обґрунтування естетичної вартості художнього тексту/медіатексту, створення власного тексту (письмовий твір) на підставі художнього тексту, ідентифікація і виправлення помилок у власному тексті, дослідження мовних одиниць у художньому тексті.</p>
--	--	--

<p>колориту і зображення персонажів у художньому тексті, визначає закономірності функціонування мовних одиниць в контексті авторського задуму.</p>	<p><i>(МТ) Фільмографія: «Айвенго» (режисер Д. Кемфілд, США, Велика Британія, 1982), «Дума про Тараса Бульбу» (режисери П. Пінчук, Є. Березняк, Україна, 2009), документальні фільми про М. Гоголя («Дороги Гоголя» (режисери Н. Іванченко, Д. Старіков, Україна, 2009) та ін.), «Іван Сила» (режисер В. Андрієнко, Україна, 2013), «Голодні ігри», фільм перший (режисер Г. Росс, США, 2021) та ін.</i></p>	
<p>ЛЮБЛЮ ТЕБЕ БЕЗМЕЖНО, ЗЕМЛЕ МОЯ!</p>		
<p><i>І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>свідомо застосовує прийоми активного слухання (уточнення, переказ почутого, формулювання висновків на підставі почутого та ін.); відповідає на запитання за змістом почутих та/або прочитаних художніх текстів; переказує почутий та/або прочитаний художній текст/медіатекст, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; визначає основну мету та прогнозує наміри мовця (персонажа, оповідача художнього тексту), ставить уточнювальні запитання до літературного героя/героїні.</p>	<p>Іван Франко (1856 – 1916). «Земле, моя всеплодющая мати...». Тема України у творчості письменника. Образ рідної землі та возвеличення праці на благо народу. Жанр молитви як засіб вираження любові до Батьківщини. Художні особливості поетичного твору.</p> <p>Дмитро Павличко (1929 - 2023). «Два кольори». Дмитро Павличко – поет-піснетворець. Розповідь про те, як пісня стала народною. Образ ліричного героя та вияв любові до рідної матері у вірші. Монолог сина. Національні символи й обереги. Художні засоби ліричного твору і зв'язок із фольклором.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркоче, коментоване, прогнозоване, повторне, перерване або ін.), переказ художнього тексту/медіатексту (докладний, стислий, вибіркочвий, творчий), аналіз та інтерпретація художнього тексту/медіатексту, визначення мети та намірів мовця (персонажа, оповідача твору), формулювання уточнювальних запитань до літературного героя/героїні,</p>

<p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів інтерпретує твір відповідно до власного життєвого досвіду; розмежовує в художньому тексті/медіатексті фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст; аргументовано висловлюється на основі аналізу прочитаного художнього тексту та суджень інших осіб (літературних персонажів, оповідача).</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі створює власний текст на підставі прочитаного твору, зокрема для соцмереж із дотриманням правил безпечної поведінки в цифровому просторі.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення імпровізує з художнім текстом/медіатекстом, аргументовано обстоює свою позицію та право на самовираження у процесі створення власного тексту за прочитаним художнім текстом/медіатекстом.</p>	<p>Володимир Івасюк (1949 – 1979). «Червона рута», «Я піду в далекі гори...». Український поет і композитор – основоположник української естрадної музики та символ нескореності українського митця перед радянським режимом. Трагічна доля поета-пісняра. Історія написання пісень. Фольклорні традиції й колорит пісенної лірики поета. Образ коханої та пейзажі рідної землі. Символіка пісень. Мотив чар-зілля. Ліризм і мелодійність. Мова твору й діалектизми. Патріотизм пісень В. Івасюка як засіб відродження національної самосвідомості.</p> <p>Михайло Стельмах (1912 – 1983). «Гуси-лебеді летять...». Знакові події в житті й творчості письменника. Автобіографічна повість: змістові, жанрові та композиційні особливості. Передумови написання твору. Тема твору й калейдоскоп подій, відображених у спогадах автора. Зображення українського села першої половини ХХ ст. Символічний образ гусей-лебедів. Ліричні відступи у повісті. Зображення рідної природи та її</p>	<p>коментування підтексту, аргументоване висловлювання щодо художнього тексту/медіатексту, формулювання висновків щодо художнього тексту/медіа тексту і його впливу на реципієнта, створення власного тексту на підставі прочитаного твору, аргументоване обстоювання власної позиції, імпровізація з художнім текстом/медіатекстом.</p>
---	---	--

	<p>розуміння персонажами твору. Психологізм та художні засоби передачі внутрішнього світу головного героя. Образ Михайлика і любов до читання.</p> <p>Люсі Мод Монтгомері (1874-1942). «Енн із Зелених Дахів» або Еліно́р Порте́р «Полліанна виростає».</p> <p>Люсі Мод Монтгомері (1874-1942). «Енн із Зелених Дахів» (огляд, 3-4 розділи за вибором учителя). Роль Л.М. Монтгомері в історії культури Канади, творчий доробок мисткині. Доля дівчинки-сироти в романі «Енн із Зелених Дахів». Позитивне світосприйняття Енн, її ставлення до природи, мистецтва, інших людей. Світ захоплень дівчинки, її поступове дорослішання. Образи дорослих у творі. Вплив Енн та її «гри в радість» на інших. Символи в романі.</p> <p>Еліно́р Порте́р (1868-1920). «Полліанна виростає» (огляд, 3-4 розділи за вибором учителя). Значення творчості Е. Портер в історії культури США. Розмаїття спадщини письменниці, серія її творів про</p>	
--	--	--

	<p>Полліанну. Продовження сюжету роману «Полліанна» у творі «Полліанна виростає». Повернення героїні до рідного міста та зустрічі з різними людьми. Життєві випробування в долі Полліанни, розвиток її особистості. «Гра в радість» як спосіб духовного подолання перешкод.</p> <p>Літературний міст у сьогодення (2-3 твори за вибором учителя). Микола Сингаївський «Чорнобривці», Зірка Мензатюк «Дике літо в Криму», Міхаель Енде «Момо», «Нескінченна історія» та ін.</p> <p><i>(ТЛ) Мова прозова і мова віршова. Порівняння. Поглиблення понять: віри, повість, сюжет літературного твору, епітет, метафора.</i></p> <p><i>(ЛК) Національні образи, що втілюють любов до рідної землі, дому, родини в Україні, Канаді, США.</i></p> <p><i>(УС) Українські міфологічні образи, пов'язані зі світом природи. Відображення вірувань та уявлень українців у народному мистецтві (вишивка, народне образотворче мистецтво та ін.).</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: документальні фільми про Володимира Івасюка («Володимир Івасюк. Життя моє – обірвана струна...») (режисер С.</i></p>	
--	--	--

	<p>Сотніченко, Україна, 2007) та ін.), «Енн із Зелених Дахів» (режисер К. Салліван, Канада, 1985), «Енн із Зелених Дахів» (режисер Дж. К. Харрісон, Канада, 2016), «Момо» (режисер Й. Шааф, ФРГ, Італія, 1986), «Нескінченна історія» (режисер В. Петерсен, ФРН, США, 1984) та ін.</p>	
<p>ЛІТЕРАТУРА ПРОТИ ВІЙНИ</p>		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях характеризує роль, виражальні можливості та вплив на слухача/читача важливих деталей, зокрема художніх, почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із суспільно-історичного досвіду; добирає і використовує необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації з урахуванням ситуації спілкування та комунікативних намірів, соціального і культурного контексту.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів застосовує різні види критичного читання ліричних та епічних художніх текстів різних стилів; розмежовує в художньому</p>	<p>Зображення Другої світової війни в українській поезії. Платон Воронько «Я той, що греблі рвав...», Микола Негода «Степом, степом...», Василь Симоненко «Пам'ять», Леонід Первомайський «Уночі, в Старім Осколі...», Ліна Костенко «Мій перший вірш написаний в окопі...» та ін. (2-3 твори за вибором учителя)</p> <p>Антивоєнні мотиви в європейській ліриці. Константи Ільдефонс Галчинський «Пісня про солдатів з Вестерплатте», «Лист із полону», Альфред Маргул-Шпербер «Про назву концтабору Бухенвальд», Іммануель Вайсглас «Круки», Піт Сігер, Джо Хікерсон «Де ж поділися квіти всі?...» та ін. (2-3 твори за вибором учителя)</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, коментоване, вибіркоче, повторне, перерване або ін.), виокремлення і характеристика художніх деталей у художньому тексті/медіатексті, презентація власних поглядів (ідей, переконань) із аргументацією та прикладами, добір вербальних та невербальних засобів для ефективної комунікації, виокремлення і розмежування в художньому тексті/медіатексті фактів та суджень про них, виявлення і коментування підтексту в художньому</p>

<p>тексті/медіатексті фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить приклади із суспільного досвіду; характеризує взаємозв'язки між темою, мікротемою, основною думкою, образами художнього тексту/медіатексту.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>створює у цифровому середовищі повідомлення (пост або ін.) або медіатексти (допис, коментар, стаття, замітки або ін.) із застосуванням гіпертекстових посилань для обговорення соціально важливих питань на підставі прочитаних художніх текстів/медіатекстів; аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання; усуває недоліки в структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читачької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне асоціативне мислення.</p>	<p>Генріх Белль (1917-1985). «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...». Життєва доля головного героя твору як відображення трагедії його покоління. Образ школи, його роль у творі. Значення античних мотивів в оповіданні. Символи.</p> <p>Григор Тютюнник (1931 – 1980). «Климко». Автобіографізм та історія написання повісті. Тема, сюжет і композиція твору. Трагізм дитячої долі й показ людських стосунків у військовий час. Художні деталі як засоби відтворення психологічних переживань, характеру головного героя й показу війни очима дитини.</p> <p>Літературний міст у сьогодення (1-3 твори за вибором учителя). Володимир Рутківський «Потерчата», Джон Бойн «Хлопчик у смугастій піжамі», Ерік-Еммануель Шмітт «Дитя Ноя», Сергій Жадан «Метро» та інші вірші про збройну агресію РФ щодо України та ін.</p> <p><i>(ТЛ) Мотив літературного твору. Пафос твору. Трагічне й героїчне в літературі.</i></p>	<p>тексті/медіатексті, встановлення і характеристика взаємозв'язків між елементами змісту художнього тексту/медіатексту (тема, мікротеми, ідея, образи), створення у цифровому середовищі повідомлення (пост або ін.) чи медіатексту із застосуванням гіпертекстових посилань, аналіз і вдосконалення змісту написаного власного тексту, творче використання мовних засобів для особистісного самовираження.</p>
--	--	--

	<p><i>Поглиблення понять: тема, ідея, віри, оповідання, повість.</i></p> <p><i>(ЛК) Доля діячів культури в період Другої світової війни. Тема Другої світової війни в мистецтві.</i></p> <p><i>(УС) Боротьба України за незалежність: минуле й сучасність. Сучасна українська і зарубіжна культура в період збройної агресії РФ щодо України.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: документальні фільми про Другу світову війну, документальні фільми про боротьбу України за незалежність, виступи/інтерв'ю діячів мистецтва про національно-визвольну боротьбу України, «Хлопчик у смугастій піжамі» (режисер М. Херман, США, Велика Британія, 2008), «Климко» (режисер М. Вінграновський, Україна, 1983) та ін.</i></p>	
ДРУЖБА І КОХАННЯ		
<p><i>І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>вирізняє невербальні засоби (художні деталі, символи та ін.), які сприяють розумінню не вираженого вербально змісту художнього текст/медіатексту; виявляє невербальні засоби (художні деталі, символи та ін.), що вказують на наявність у художньому тексті/медіатексті прихованої інформації (про внутрішній стан і почуття персонажів, стосунки між ними),</p>	<p>Багатство людських почуттів в українській та зарубіжній поезії.</p> <p>П'єр Ронсар «До того, як любов у світ прийшла...», Роберт Бернс «Моя любов...», Йоганн Вольфганг Гете «До моїх пісень...», Генріх Гейне «Коли настав чудовий май...», Адам Міцкевич «Непевність» та ін. (2-3 твори за вибором учителя)</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, «ланцюжком», вибіркоче, коментоване, повторне, прогнозоване або ін.), переказ художнього тексту/медіатексту (вибірковий, докладний, від імені персонажа та ін.), виокремлення невербальних</p>

<p>відтворює усно або письмово прихований зміст почутого та/або прочитаного; виявляє і передбачає емоційні реакції персонажів у різних ситуаціях; пояснює причини відповідного емоційного стану персонажів у життєвих ситуаціях.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>характеризує взаємообумовленість елементів змісту, структури та мовного оформлення прочитаних художніх текстів різних родів і жанрів; розпізнає в художньому тексті й коментує зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю; формулює висновки про близькість оригіналу й перекладу на основі їх аналізу, інтерпретації та порівняння; творчо опрацьовує прочитаний художній текст, передає його в іншому контексті, створюючи самостійно різні види текстів-фанфіків.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>записує власне та/або чуже мовлення, використовуючи в разі потреби відповідні прийоми оптимізації думок (графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності; створює та презентує тексти</p>	<p>Іван Франко «Твої очі, як те море...», Микола Старицький «Ніч яка місячна...», Леся Українка «Все, все покинуть, до тебе полинуть...», «Не жаль мені, що я тебе кохаю...», Олександр Олесь «Затремтіли струни у душі моїй...», Андрій Малишко «Я люблю твої очі у мрії...», Володимир Сосюра «Так ніхто не кохав...», Василь Симоненко «Вона прийшла...» та ін. (2-3 твори за вибором учителя)</p> <p>О. Генрі (1862–1910). «Дари волхвів», «Останній листок». О. Генрі – майстер новели. Моральні цінності в новелі «Дари волхвів». Біблійні мотиви у творі. Роль художньої деталі. Новела «Останній листок» – гімн людині, що здатна на самопожертву заради ближнього. Специфіка розкриття образу Бермана. Образи дівчат, їхня динаміка (Сью, Джонсі). Особливості художньої мови новели; розповідач.</p> <p>Літературний міст у сьогодення (1-2 твори за вибором учителя). Ніна Бічуга «Шпага Славка Беркути», Мія Марченко «Місто тіней», Марія Морозенко «Я закохалася», Валентин Бердт «Мій друг</p>	<p>засобів (художніх деталей, символів тощо), відтворення (усно або письмово) прихованого змісту почутого та/або прочитаного, пояснення емоційного стану та емоційних реакцій персонажів у життєвих ситуаціях, характеристика взаємообумовленості елементів змісту та форми художнього тексту, аналіз, інтерпретація та порівняння оригіналів і художніх перекладів творів (або уривків) зарубіжної літератури, виокремлення і коментування зображувально-виражальних засобів у художньому тексті, створення і обговорення власних текстів за прочитаним твором (фанфік, постер, малюнок, колаж, «хмаринка слів» або ін.), взаємодія з іншими особами для створення власних</p>
---	--	---

<p>(художні тексти/медіатексти) різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів на підставі прочитаного художнього тексту (наприклад, ілюстрована «історія» героя/героїні, «щоденник» героя/героїні, буктрейлер або ін.).</p>	<p>Юрко Циркуль», Ульф Старк «Маленька книжка про любов», «Диваки і зануди» та ін.</p> <p><i>(ТЛ) Новела. Розповідач. Ліричний герой/героїня. Символ. Поглиблення понять: композиція літературного твору, художня деталь, герой/героїня літературного твору.</i></p> <p><i>(ЛК) Культура людських почуттів і міжособистісного спілкування.</i></p> <p><i>(УС) Твори різних видів мистецтва України і світу про кохання (живопис, музика та ін.).</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Дари волхвів» (режисер Г. Гетевей, США, 1952), «Дари волхвів» (режисер Б. Борк, Велика Британія, 1980), «Диваки і зануди» (режисер Р. Гаммерих, Швеція, 1988) та ін.</i></p>	<p>текстів на підставі прочитаного художнього твору.</p>
<p>ОСОБИСТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</p>		
<p><i>. I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>обговорює актуальність, жанрову належність почутого та/або прочитаного тексту, ідейно-тематичні та естетичні особливості твору, зв'язок художнього тексту із ситуацією спілкування, творчістю митця; виявляє важливі деталі почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту для ілюстрування власного розуміння почутого;</p>	<p>Януш Корчак (1878-1942). «Пригоди короля Мацюся» (огляд, 3-4 розділи за вибором учителя). Ідеї польського педагога і письменника Януша Корчака, його подвиг заради дітей і трагічна доля. Проблематика твору «Пригоди короля Мацюся». Образ Мацюся, його бажання творити добро для людей. Реформи Мацюся.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, «ланцюжком», в особах, коментоване, повторне, перерване, прогнозоване або ін.), обговорення художнього тексту, виявлення художніх деталей у художньому тексті, комунікація із дотриманням принципів етики</p>

<p>комунікує, визначаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної вимови; доречно використовує цитати з художніх текстів/медіатекстів для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів визначає специфіку складників структури художніх текстів, особливості жанрів і міжжанрових утворень; представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (художніх текстів/медіатекстів), комбінуючи різні способи й засоби візуалізації змісту.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі обстоює власну позицію щодо порушених проблем, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читачької діяльності та індивідуального мовлення аналізує основні риси авторського стилю художнього тексту для вдосконалення власного стилю мовлення</p>	<p>Антуан де Сент-Екзюпері (1900-1944). «Маленький принц» (огляд, 3-4 розділи за вибором учителя). Алегоричні образи та ситуації, людські взаємини, моральні цінності в казці-притчі «Маленький принц». Філософський зміст твору. Маленький принц у ставленні до своєї планети, троянди, лиса та ін. Риси людей у казкових персонажах твору.</p> <p>Акутагава Рюноске (1892-1927). «Павутинка». Утілення ідеї моральної відповідальності в новелі «Павутинка». Філософський зміст твору. Підтекст. Художні образи новели (Будда, Кандата). Символічні образи природи.</p> <p>Віктор Близнець (1933 – 1981). «Звук павутинки». Біографія письменника, закоханого в дитинство, людей і природу. Присвята повісті «трав'яним коникам, хрущам, тихому дощеві, замуленій річечці – найбільшим чудесам світу, які ми відкриваємо в дитинстві». Чарівний і загадковий світ і образи дитячої уяви. Сюжет і композиція повісті. Характер головного героя</p>	<p>спілкування і визнанням права на існування іншої думки, доречне використання цитат із художніх текстів/медіатекстів для підтвердження та увиразнення власних поглядів (ідей, переконань), визначення специфіки складників структури художніх текстів та особливостей жанрів і міжжанрових утворень, представлення текстової інформації із комбінацією різних способів візуалізації змісту, обстоювання власної позиції щодо порушених проблем, аналіз та узагальнення різних поглядів та ідей, аналіз рис авторського стилю художнього тексту.</p>
--	--	---

	<p>Льоньки і вміння чути «звук павутинки». Проблема особистої відповідальності.</p> <p>Джеймс Олдрідж (1918-2015). «Останній дюйм». Сюжет випробування у творі «Останній дюйм». Образи головних героїв – батька й сина. Розвиток стосунків між ними. Ідея формування особистої відповідальності у творі. Роль природи в оповіданні.</p> <p>Євген Гуцало (1937 – 1995). «Я у синьому небі висію ліс». Короткі відомості про життя і творчість письменника. Реальність і вигадка в оповіданні. Чарівний світ природи й людської уяви. Образ дитини-дивака. Асоціативні порівняння з іншими творами, у яких є подібні образи.</p> <p><i>Літературний міст у сьогодення (1-2 твори за вибором учителя).</i> Андрій Маслюх «Трамвай №N», Дзвінка Матіяш «Марта з вулиці Святого Миколая», Марина Павленко «Русалонька із 7-В», Корнелія Функе</p>	
--	--	--

	<p>«Чорнильне серце», Луїс Сашар «Ями» та ін.</p> <p><i>(ТЛ) Притча. Алегорія. Поглиблення понять: новела (новела-притча), казка (казка-притча), композиція літературного твору, ідея, проблема (проблематика) літературного твору, символ.</i></p> <p><i>(ЛК) Ідея моральної відповідальності крізь призму християнства, буддизму. Твори-притчі в різних видах мистецтва.</i></p> <p><i>(УС) Образи дітей в українському та зарубіжному фольклорі.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Король Мацюсь І» (режисер В. Якубовська, Польща, 1958), анімаційний фільм «Маленький принц» (режисер М. Осборн, Франція, 2015), «Павутинка» (режисер А. Ісідзука, Японія 2009), «Чорнильне серце» (режисер Й. Софтлі, Велика Британія, Німеччина, США, 2009), «Скарб» (режисер Е. Девіс, США, 2003) та ін.</i></p>	
«ТИ ЗНАЄШ, ЩО ТИ – ЛЮДИНА?..»		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>обговорює актуальну проблематику, сюжет і образи творів, адекватно реагує на почуте, демонструючи розуміння комунікативних намірів співрозмовника; формулює уточнювальні запитання до почутого та/або</p>	<p>Тарас Шевченко (1814 – 1861). «Заповіт». Останні роки життя національного поета. Історія написання «Заповіту». Заклик Т. Шевченка до боротьби за волю України й віра у її світле майбутнє. Художні особливості вірша-заповіту.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, «ланцюжком», вибіркоче, коментоване, прогнозоване, повторне, перерване або ін.), обговорення художніх текстів/медіатекстів, формулювання</p>

<p>прочитаного (художнього тексту/медіатексту, висловлювання співрозмовника тощо) для його кращого розуміння; самостійно створює складний план, тези почутого художнього тексту/медіатексту; характеризує (усно) персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>пропонує власні варіанти інтерпретації образів, подій і ситуацій у художніх текстах/медіатекстах, зважаючи на потенційну множинність прочитання в різних контекстах; використовує ресурси українських бібліотек, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів у галузі сучасної літератури, демонструючи навички критичного мислення; передає зміст прочитаного художнього тексту словесно та/або графічно, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи інформацію (комікс, фанфік або ін.).</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>організовує або бере участь у дискусії (очно або онлайн) щодо сучасних творів-фентезі</p>	<p>Редьярд Кіплінг (1865-1936). «Якщо...». Проблема вибору життєвої позиції і призначення людини у вірші. Особливості поетичної мови.</p> <p>Василь Симоненко (1935 – 1963). «Ти знаєш, що ти – людина?..», «Лебеді материнства». Драматична доля поета. Увиразнення неповторності й унікальності кожної особистості. Ліричні роздуми письменника про внутрішній, духовний світ людини і тих, які житимуть в майбутньому. Заклики поета цінувати кожен мить швидкоплинного життя. Патріотична тематика віршів В. Симоненка. Материнська любов і любов до Батьківщини. Спів матері над колискою дитини й тривога за майбутню долю сина. Строфічна побудова, художні засоби віршів.</p> <p>Айзек Азімов (1920–1992). «Факс». Роздуми про майбутнє людини й людства. Образ Джорджа Плейтена. Проблема духовної реалізації людини. Розуміння сутності культури й освіти, призначення людини в сучасному світі.</p>	<p>уточнювальних запитань до почутого та/або прочитаного (художнього тексту, медіатексту, висловлювання співрозмовника та ін.), створення складного плану художнього тексту/медіатексту, складання тез почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, характеристика (усно) літературних персонажів, інтерпретація художніх текстів/медіатекстів (образів, подій, ситуацій) з урахуванням множинності прочитання в різних контекстах, використання ресурсів українських бібліотек (зокрема цифрових), відтворення змісту прочитаного художнього тексту словесно та/або графічно (комікс, фанфік або ін.), участь у</p>
--	---	--

<p>зарубіжної та української літератури, обговорює важливі проблеми прочитаних творів, зокрема із використанням цифрових засобів онлайн-взаємодії (коментарі, чат, символи або ін.).</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення досліджує власне мовлення, аналізує мову художніх текстів українських письменників, українських перекладів творів зарубіжної літератури, застосовуючи їх для вдосконалення власного мовлення.</p>	<p>Літературний міст у сьогодення (2-3 твори за вибором учителя). Ліна Костенко «Чайка на крижині», «Крила», Галина Малик «Злочинці з паралельного світу», Наталія Дев'ятко «Легенда про юну весну», Ніл Річард Гейман «Кораліна», Клаус Гагеруп «Золота вежа», Аудгільд Сульберг «Хто проти суперкрутих?» та ін.</p> <p><i>(ТЛ) Художність. Поглиблення понять: повість, сюжет, епітет, метафора, фантастика.</i></p> <p><i>(ЛК) Вплив цифрових технологій на сучасну культуру. Роль наукової фантастики у поступі цивілізації.</i></p> <p><i>(УС) Фантастика в різних видах сучасного мистецтва.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Кораліна у світі кошмарів» (режисер Г. Селік, США, 2009), «Кораліна» (графічний роман: Н. Гейман, Г. К. Расселл) та ін.</i></p>	<p>дискусії (очно або онлайн), аналіз мови художніх творів українських письменників та українських перекладів творів зарубіжної літератури, дослідження і вдосконалення власного мовлення на підставі прочитаних художніх текстів/медіатекстів.</p>
Підсумки		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору; здійснює емоційну саморегуляцію, доречно</p>	<p>Актуальні теми і проблеми у творах класичної та сучасної літератури, прочитаних протягом навчального року. Образи улюблених героїв та героїнь художніх текстів/медіатекстів. Авторські ідеї, втілені в літературних персонажах. Літературні жанри та</p>	<p>Використання різних засобів художньої виразності у власному мовленні та обґрунтування їх вибору, виступ перед аудиторією із використанням вербальних і невербальних засобів,</p>

<p>використовує вербальні та невербальні засоби (зокрема під час виступу перед аудиторією).</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i></p> <p>на основі прочитаного створює власний або колективний медіатекст; самостійно добирає та використовує деякі способи творчого експериментування із художнім текстом/медіатекстом.</p> <p><i>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</i></p> <p>толерантно коментує різні погляди на обговорювану проблему, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності під час спілкування (очно або онлайн).</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>імпровізує з художнім текстом/медіатекстом, застосовуючи елементи стилізації, пародії або ін.</p>	<p>міжжанрові утворення. Сучасні ресурси творів української та зарубіжної літератури для молоді.</p>	<p>створення власного або колективного медіатексту, самостійний добір та використання деяких способів творчого експериментування із текстом, коментування різних поглядів на обговорювану проблему, обстоювання власної позиції під час очного або онлайн-спілкування із дотриманням норм етикету та академічної доброчесності, імпровізація із художнім текстом/медіатекстом (стилізація, пародія або ін.).</p>
<p>Розвиток мовлення Додаткове читання</p>		

8 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
Вступ Роди художньої літератури		
<p>Учень/учениця</p> <p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях коментує інформацію (повну або частково неповну), сприйняту з одного чи кількох джерел; коментує окремі аспекти форми почутого та/або прочитаного повідомлення (художніх творів, що належать до різних родів літератури).</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів визначає специфіку складників структури художніх текстів різних родів і жанрів, а також особливості міжродових і міжжанрових утворень; обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання і звички, наводячи приклади прочитаних творів, що належать до різних родів і жанрів літератури; презентує прочитаний літературний твір у різний спосіб з урахуванням власного читацького досвіду.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень,</p>	<p>Роди художньої літератури, їхні характерні ознаки.</p> <p>Літературний процес. Провідні літературні епохи в Україні та інших країнах світу.</p> <p>Теорія літератури (ТЛ) Епос, лірика, драма, літературний процес, літературна епоха.</p> <p>Література і культура (ЛК) Специфіка розвитку художньої культури різних країн, народів.</p> <p>Україна і світ (УС) Взаємозв'язки української та зарубіжних літератур.</p> <p>Медіатекст (МТ) Культура як «текст» і «сукупність текстів»: науково-популярні статті, фільми, інтерв'ю (1-2 за вибором учителя) про розвиток літератури і культури, про видатних українських і зарубіжних діячів культури, письменників, перекладачів.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, коментоване, повторне, вибіркоче або ін.), коментування інформації (повної або часткової) з одного або кількох джерел, визначення специфіки складників структури художнього тексту, обговорення власних читацьких уподобань, презентація улюбленого літературного твору у різний спосіб, створення власного художнього тексту/медіатексту з урахуванням ознак роду та жанру, презентація власного художнього тексту/медіатексту, аналіз літературних та мовних</p>

<p><i>письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</i></p> <p>створює та презентує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних родів і жанрів на самостійно визначену тематику.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>аналізує окремі літературні та мовні явища в художніх текстах/медіатекстах, що демонструють особливості різних родів і жанрів, робить висновки щодо функціонування і доцільності використання певних літературних та мовних компонентів.</p>		<p>явищ/компонентів у художніх текстах відповідно до жанрово-родової приналежності.</p>
<p>СВЯЩЕННІ КНИГИ ЛЮДСТВА</p>		
<p>Учень/учениця</p> <p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>переказує почутий/прочитаний текст у різний спосіб відповідно до мети й ситуації спілкування; самостійно добирає способи й засоби візуалізації для передачі інформації, яка стосується почутого/прочитаного тексту; виокремлює відповідно до самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел, доречно використовує її; визначає тему, основну ідею, перелік порушених у почутому/прочитаному тексті</p>	<p>Священні книги в історії світової культури.</p> <p>Веди (огляд). Веди як пам'ятка індоєвропейської словесності II-I тис. до н.е. Образи ведійської міфології (боги, герої, ворожі сили, символи та ін.). Космогонічні міфи Вед.</p> <p>Відлуння образів і мотивів Вед в українській ліриці. Леся Українка «Гімн до ранньої зорі», «Гімн про перемогу Індри над Агі» та ін. (1-2 за вибором учителя)</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, коментоване, повторне, вибіркове або ін.), переказ почутого тексту, добирання різних способів і засобів візуалізації відповідно до почутого/прочитаного тексту, виокремлення інформації з одного чи кількох джерел, визначення ідейно-тематичного змісту і важливих деталей,</p>

<p>проблем, розрізняє важливі для розуміння почутого/прочитаного деталі.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>визначає і коментує порушені в одному чи кількох текстах/медіатекстах проблеми, висловлює власні почуття і враження від почутих/прочитаних текстів, визначає роль і місце тексту в культурно-історичному контексті.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>фіксує в письмовій формі (від руки або з використанням спеціальних, зокрема цифрових, пристроїв) власні міркування та інформацію з різних джерел, бере участь в онлайн-взаємодії, виконуючи різні ролі в невеликих групах і використовуючи типові стратегії співпраці в різних ситуаціях.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читачької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>використовує твори мистецтва для створення власних текстів/медіатекстів і під час комунікації.</p>	<p>Біблія (огляд). Біблія як основа юдейської та християнської релігій. Основні теми, ідеї та структура Біблії. Вплив Біблії на світову культуру. Старий Заповіт. Створення світу та людини. Каїн і Авель. Мойсей (десять Божих заповідей). Новий Заповіт. Євангеліє (огляд). Проповідь на горі.</p> <p>Біблійні образи та мотиви в українській та зарубіжній поезії. Тарас Шевченко «Давидові псалми» (огляд, 1-2 за вибором учителя), Джордж Байрон «Єврейські мелодії» (огляд). «Мій дух як ніч...», Іван Франко «Мойсей» (1-2 уривки), Р.М. Рільке «Згаси мій зір...», «Сад Гетсиманський», Богдан-Ігор Антонич «Різдво», Євген Сверстюк «Любіте своїх ворогів», Євген Маланюк «З Євангелії піль». (2-3 твори за вибором учителя)</p> <p>Коран (огляд). «Сура, що викриває книгу». Сура «Ніч». Коран – головна книга ісламу. Побудова Корану, охоплення в ньому різних сфер людського життя. Сура як структурний елемент Корану.</p>	<p>коментування порушених в одному чи кількох текстах/медіатекстах проблем, висловлення власних почуттів і вражень від почутих/прочитаних, визначення ролі і місця тексту в культурно-історичному контексті, фіксування в письмовій формі (від руки, з використанням цифрових пристроїв) власних міркувань та інформацію з різних джерел, онлайн-взаємодія у невеликих групах, використання творів мистецтва для створення власних текстів/медіатекстів і під час комунікації.</p>
--	--	--

	<p>Літературний міст у сьогодення (1-3 твори за вибором учителя). Ліна Костенко «Давидові псалми» (огляд, псалом 1), Галина Кирпа «Мій ангел такий маленький», Ігор Жук «Пісня Йосипа», «Гетсиманський сад. Відповідь сина», Володимир Аренев «Душниця», Ульф Старк «Моя сестра – янгол» та ін.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять: міф, міфологічний образ, тема, ідея, мотив, притча.</i></p> <p><i>(ЛК) Утілення сюжетів, мотивів і образів священних книг людства в різних видах мистецтва.</i></p> <p><i>(УС) Визначні пам'ятки християнства, ісламу, юдаїзму в Україні та за кордоном.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: документальні фільми про Веди, Біблію, Коран, про священні пам'ятки різних культур, «Мойсей» (режисер Р. Янг, Велика Британія, Німеччина, США, Франція, Чехія, 1995) та ін.</i></p>	
ЧАРІВНИЙ ДУХ ДАВНИНИ		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i> відповідає на запитання за змістом почутого та/або прочитаного художнього</p>	<p>Володимир Мономах (1053 – 1125). «Повчання дітям» (огляд, 1-2 уривки за вибором учителя). Християнська мораль, норми і правила поведінки -</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, коментоване, вибіркове або ін.), відповіді</p>

<p>тексту/медіатексту, акцентуючи увагу на важливих деталях, зокрема художніх деталях; формулює уточнювальні запитання до почутого та/або прочитаного тексту для його розуміння; переказує почутий та/або прочитаний художній текст/медіатекст, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; дає характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, умовні позначення, символи та ін.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації (рубрикацію, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією; співвідносить зміст сприйнятого художнього тексту/медіатексту з історичним і соціокультурним контекстом.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>записує власне та/або чуже висловлювання, використовуючи в разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (графічні</p>	<p>настанови і застереження князя Володимира Мономаха нащадкам. Актуальність афористичних повчань для сучасного покоління.</p> <p>Античність як доба в історії європейської культури. Поняття про античність, її хронологічні межі, специфіка (Давня Греція, Давній Рим). Роди і жанри античної літератури.</p> <p>Міфи троянського циклу. Троя. Паріс викрадає Єлену. Облога Трої. Смерть Ахілла. Троянський кінь. Дедал та Ікар. Орфей та Еввідіка. (2-3 твори за вибором учителя). Відображення історичних подій у міфах троянського циклу. Ключові образи та символи циклу.</p> <p>Гомер. «Іліада» (огляд, 1-2 уривки за вибором учителя). Гомер та його значення в історії розвитку європейських літератур. Міфологічна основа і образи гомерівського епосу.</p> <p>Тіртеї (VII ст. до н. е.). «Добре вмирати тому...». Ідея захисту рідної країни у творі. Античний ідеал героя.</p>	<p>на запитання за змістом почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, переказ (докладний, стислий, вибірковий, творчий) почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, формулювання уточнювальних запитань до тексту, характеристика літературних персонажів, використання складників друкованого або цифрового джерела для роботи з текстовою інформацією, співвіднесення змісту тексту із контекстом, запис власного або чужого висловлювання із прийомами оптимізації (графічні, скорочення та ін.), зіставлення власної думки з думками інших осіб, вибір доречних мовних засобів із запропонованих варіантів.</p>
--	--	--

прийоми, скорочення, виділення тощо) та способи мовної виразності; зіставляє власну думку, зафіксовану в письмовій формі, із думкою інших осіб.

IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення.

Античні мотиви в українській і зарубіжній поезії: Леся Українка «Поет під час облоги» (уривок «Поет не боїться від ворога смерти...»), Р.М. Рільке «Сонети до Орфея» («Ось дерево звелось...») та ін. **(1-2 за вибором учителя)**

Публій Вергілій Марон (70–19 рр. до н. е.). «Енеїда» (огляд, 1-2 уривки за вибором учителя). Зв'язок твору з гомерівським епосом, міфологією. Ідея громадського служіння, утвердження величі держави. Образ Енея та його значення.

Трансформація сюжету та образів «Енеїди» Вергілія в українській літературі.

Іван Котляревський (1769 – 1838). «Енеїда» (огляд, 3-4 уривки за вибором учителя). Іван Котляревський – перший Боян нової української літератури (І. Франко). Історія створення «Енеїди». Порівняння з оригінальним твором Вергілія. Національний колорит та натяки на українську історію і суспільство в поемі.

Бурлескно-травестійна поема та її художні особливості. Роль твору у становленні сучасної української літературної мови.

Літературний міст у сьогодення (1-3 твори за вибором учителя).

Володимир Дрозд «Білий кінь Шептало», Юрій Хорунжий «Мелодії кам'яної гори», Іван Білик «Скільки ж було скіфів?», Ліна Костенко «Скіфська одісея», Річард Бах «Чайка Джонатан Лівінгстон», Джон Роналд Руел Толкін «Володар пернів» та ін.

(ТЛ) Цикл міфів. Повчання. Героїчний епос. Поглиблення понять: міф, повість (повість-притча), сюжет, композиція літературного твору, метафора.

(ЛК) Розуміння краси в добу античності. Вплив античності на розвиток української та світової культури. Античні образи й мотиви в духовній спадщині країн і народів світу.

(УС) Українські переклади творів античних митців. Античні сюжети й образи в українській культурі.

(МТ) Фільмографія: «Троя» (режисер В. Петерсен, США, Мальта, Велика Британія, 2004), анімаційний фільм «Енеїда» (режисер В.

	<p>Дахно, Україна, 1991), «Чайка Джонатан Лівінгстон» (режисер Х. Бартлет, США, 1973), трилогія «Володар персня»: «Братерство персня» (2001), «Дві вежі» (2002), «Повернення короля» (2003) (режисер П. Джексон, США) та ін.</p>	
МОЗАІКА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях аналізує жанрові, естетичні, мовні особливості почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; використовує вербальні та невербальні засоби під час виступу перед аудиторією; бере участь у груповій комунікації, позитивно впливаючи на інших, виявляючи повагу до учасників групи; коментує особливості вираження емоційного стану в різних культурах на основі аналізу почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту для розвитку власного емоційного інтелекту.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів характеризує особливості структури художнього тексту, визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому; використовує</p>	<p>Середньовіччя як доба. Специфіка середньовічної культури та розвитку літератури в різних регіонах світу.</p> <p>«Пісня про Роланда» (X ст.) (огляд, 2-3 уривки за вибором учителя). Історична основа твору й поетичне переосмислення в ньому реальних подій. Патріотичні ідеї в «Пісні про Роланда». Образна система (Роланд, Карл, Ганелон та ін.). Елементи фольклору. Особливості поетичної мови твору.</p> <p>«Слово о полку Ігоревім» (XII ст.) (огляд, 2-3 уривки за вибором учителя). Історія створення та проблема авторства унікальної давньоруської пам'ятки. Історичні події, містичні мотиви, патріотичні ідеї у творі. Жанрові особливості ліро-епічної поеми</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, коментоване, вибіркоче, мелодекламація або ін.), аналіз особливостей (жанрових, естетичних, мовних та ін.) почутого та/або прочитаного тексту, виступ перед аудиторією, участь у груповій комунікації, коментування вираження емоційного стану в різних культурах, характеристика особливостей структури художнього тексту, використання різних ресурсів (зокрема цифрових) для розширення кола читання, відтворення змісту</p>

<p>різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення; передає зміст прочитаного з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію (реферат, тези або ін.).</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>толерантно коментує різні погляди на обговорювану проблему, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності під час спілкування (очно або онлайн); безпечно спілкується в цифровому середовищі з урахуванням принципів академічної доброчесності.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>аналізує основні риси стилю художнього тексту для вдосконалення власного стилю мовлення.</p>	<p>та фольклорні елементи. Образ Ігоря Святославовича та інших історичних осіб у творі.</p> <p>Аліг'єрі Данте (1265–1321). Сонет 11 («В своїх очах вона несе кохання...»). Данте як ключова постать італійського Середньовіччя і переходу до Відродження. Загальна характеристика його творчості. Утілення в сонеті 11 Данте краси високого почуття кохання.</p> <p>Лірика вагантів (огляд). «Gaudeamus» (гімн студентів). Роль вагантів у культурі середньовічної Європи. Волелюбні й сатиричні мотиви в поезії вагантів. Особливості поетичної мови.</p> <p>Середньовічні мотиви в українській літературі. Тарас Шевченко. «Плач Ярославни», Іван Франко «Сікстинська Мадонна» (із циклу «Вольні сонети»), Леся Українка «Забута тінь» («Суворий Дант, вигнанець флорентійський...») (1-2 твори за вибором учителя).</p> <p>Омар Хайям (бл. 1048–після 1122). Рубаї. Лаконізм і місткість жанру рубаї. Основні теми й мотиви творчості Омара Хайяма.</p>	<p>прочитаного з кількох джерел (у вигляді реферату, тез або ін.), коментування різних поглядів на проблему, безпечне спілкування у цифровому середовищі, аналіз стильових ознак художнього тексту.</p>
---	--	---

	<p>Лі Бо. Вірші (2-3 твори за вибором учителя) або Ду Фу. Вірші (2-3 твори за вибором учителя). Основні теми й мотиви в китайській середньовічній ліриці. Своєрідність пейзажів. Вплив філософії на лірику китайських поетів.</p> <p>Тенденції розвитку української літератури XI–XV ст. (огляд).</p> <p>Особливості давньої літератури. Літописання. Ораторсько-проповідницька, агіографічна і повчальна проза Київської Русі. Розвиток літературних жанрів пізнього середньовіччя (друга половина XIII — XV ст.)</p> <p><i>Літературний міст у сьогодення (1-3 твори за вибором учителя).</i> Раїса Іванченко «Віщий Олег», «На горі Перуновій», Володимир Рутківський «Сторожова застава», Юрій Винничук «Місце для дракона», Оса Ганс Шведер «Сни шовкопряда» та ін.</p> <p><i>(ТЛ) Рубаї, сонет. Поглиблення понять: героїчний епос, гіпербола, метафора, епітет, порівняння.</i></p>	
--	--	--

	<p><i>(ЛК) Культурні центри й специфіка середньовіччя на Сході й Заході. Вплив філософії, релігії на літературу й культуру доби середньовіччя.</i></p> <p><i>(УС) Українські перекладачі середньовічних творів. Сонет в українській літературі.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: документальні фільми про культуру середньовіччя на Заході й Сході, «Пісня про Роланда» (режисер Ф. Кассанті, Франція, 1978), «Історія кохання» (режисер А. Гіллер, США, 1970), «Сторожова застава» (режисер Ю. Ковальов, Україна, 2017) та ін.</i></p>	
БАРВИ РЕНЕСАНСУ		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>обговорює актуальність, жанрово-родову належність почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, ідейно-тематичні та естетичні особливості, зв'язок художнього тексту з певною епохою, творчістю митця; самостійно складає і компонує складний план, створює конспект, тези почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту (драматичного, епічного); самостійно передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння</p>	<p>Епоха Ренесансу (Відродження) в Європі. Нерівномірність розвитку ренесансних тенденцій у різних країнах. Провідні ознаки ренесансної культури. Гуманізм. Антропоцентризм. Культ античності.</p> <p>Франческо Петрарка (1304–1374). Сонети № 61, 132. Історія кохання в сонетах Ф. Петрарки. Образи ліричного героя та героїні. Структура сонетів Ф. Петрарки.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах, виразне, коментоване, вибіркоче, повторне, мелодекламація або ін.), обговорення особливостей художнього тексту/медіатексту, створення складного плану почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, створення тез почутого та/або прочитаного</p>

<p>почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; знаходить потрібну інформацію (відому або нову) в одному чи кількох джерелах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використовує її відповідно до мети; модифікує використання інтонаційних засобів залежно від комунікативної ситуації.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>застосовує різні види критичного читання текстів різних жанрів і стилів, зокрема фрагментарних художніх текстів/медіатекстів; розмежовує в художньому тексті (драматичному, епічному) фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст; характеризує взаємозв'язок між темою, мікротемами та основною думкою художнього тексту/медіатексту; характеризує поведінку та причини емоційного стану літературних персонажів, коментує їхні вчинки та висловлювання; проєктує емоційно-чуттєвий досвід персонажів художніх текстів/медіатекстів на власну поведінку, переконання, ставлення та цінності.</p>	<p>Вільям Шекспір (1564–1616). Сонети № 66, 116, 130. Трагедія «Ромео і Джульєтта». Значення В. Шекспіра для розвитку англійської літератури та світового мистецтва. Основні теми сонетів В. Шекспіра. Відображення внутрішнього світу ренесансної людини. Художні особливості сонетів В. Шекспіра.</p> <p>Трагедія «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра. Історія створення. Конфлікт справжнього почуття і забобонів. Оспівування чистого пристрасного кохання Ромео і Джульєтти, вплив кохання на людську особистість. Проблема життя і смерті. Трактування фіналу.</p> <p>Мігель де Сервантес Сааведра (1547–1616). «Дон Кіхот» I частина (огляд, 2-3 розділи за вибором учителя). Історія створення роману, його зв'язок із лицарськими романами, пародійний характер. Особливості сюжету і композиції твору. Конфлікт високих прагнень Дон Кіхота і буденної дійсності, неможливості реалізації</p>	<p>художнього тексту/медіатексту, створення конспекту почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, візуалізація власного розуміння почутого та/або прочитаного тексту, знаходження і використання інформації з одного або кількох джерел, модифікація інтонаційних засобів у комунікативній ситуації, розмежування в художньому тексті фактичної інформації, суб'єктивних суджень та підтексту, наведення аргументів на підтвердження або спростування суджень, встановлення зв'язку між темою, мікротемою та основною думкою тексту, характеристика поведінки та емоційного стану персонажів, продумування режисерських рішень</p>
---	---	---

<p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі зіставляє власну думку, зафіксовану в письмовій формі, із думками інших осіб; обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди; створює самостійно тексти (зокрема художні тексти, медіатексти), використовує різні форми їх презентації для досягнення відповідної комунікативної мети.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі спостережень за мовою літературного твору.</p>	<p>ідеалів героя. Дон Кіхот і Санчо Панса – вічні образи, у яких утілено високу мрію і прагматизм. «Донкіхотство». Широта філософського змісту твору,</p> <p>Мотиви донкіхотства й творчої фантазії в українській поезії. Леся Українка «Fa (Сонет)» із циклу «Сім струн», Борис Грінченко «Дон Кіхот» («В уламках од зброї з іржавим мечем...») та ін. (1-2 за вибором учителя)</p> <p>Україна і українська література в добу Ренесансу. Книговидавнича справа. Українська література під впливом європейського гуманізму й візантійської традиції. Творчість письменника-полеміста Івана Вишенського (приблизно 1550-1621).</p> <p>Українські народні думи. «Дума про козака Голоту», «Дума про Марусю Богуславку» (1 твір за вибором учителя). Думи – зразки героїчного народного епосу України. Класифікація дум за змістом і проблематикою (історичні і соціально-побутові). Особливості виконання та визначні</p>	<p>(поради акторам, декораторам, освітлювачам), порівняння різних режисерських інтерпретацій твору, акторських виконань ролі літературного персонажа, проєкція емоційно-чуттєвого досвіду персонажів на власну особистість, зіставлення власної думки із думками інших осіб, обстоювання власної позиції щодо проблеми, створення та презентація власного художнього тексту/медіатексту, характеристика мови літературного твору, підготовка (усно або письмово) твору-роздуму про художній твір.</p>
--	--	---

	<p>кобзарі й лірники. Порівняння їх з народними співцями інших народів. Головні герої дум.</p> <p>«Дума про козака Голоту». Поєдинок козака Голоти з татариним. Образ вірного сина і захисника української землі від чужинців. Історичні факти й домисли у думі. Актуальність твору й приклади звияги сучасних воїнів-героїв.</p> <p>«Дума про Марусю Богуславку». Історична основа думи. Жанрові особливості та зміст твору. Образ Марусі Богуславки, її внутрішній світ. Любов до рідної землі і тема жіночої неволі. Патріотичний мотив думи. Простота і поетична піднесеність мови.</p> <p>Українські народні історичні пісні. «Пісня про Байду», «Зажурилась Україна», «Ой, Морозе, Морозенку» (2 твори за вибором учителя). Пісні про минуле України, історичні події та історичних осіб. Оспівування хоробрості українських козаків, їх відважної боротьби проти поневолювачів та загарбників. Художні</p>	
--	---	--

	<p>особливості українських народних історичних пісень.</p> <p>Літературний міст у сьогодення (1-3 твори за вибором учителя). Олександр Гаврош «Музей пригод», Ерік Вольф Сігел «Історія кохання», Юстейн Гордер «Світ Софії», «Помаранчева дівчинка» та ін.</p> <p>(ТЛ) Вічний образ. Художній вимисел. Трагедія. Дума. Поглиблення понять: оригінал і переклад, роман (роман-пародія), історична пісня, сонет, ліричний герой/героїня.</p> <p>(ЛК) Культурні центри й визначні пам'ятки доби Ренесансу. Сучасні літературно-художні видання творів зарубіжної літератури.</p> <p>(УС) Видатні українські перекладачі творів Ренесансу. Ренесансні образи й сюжети в художній культурі України та світу.</p> <p>(МТ) Фільмографія: «Ромео і Джульєтта» (режисер Ф. Дзеффіреллі, Велика Британія, Італія, 1968), «Ромео+Джульєтта» (режисер Б. Лурманн, США, 1996), «Ромео і Джульєтта» (режисер К. Карлей, Велика Британія, Італія, Швейцарія, 2013), «Дон Кіхот» (режисер Г. В. Пабст, Велика Британія, Німеччина, Франція, 1933), «Дон Кіхот Орсона Веллса» (режисер О. Веллс, США, Італія, Іспанія, 1992), «Помаранчева</p>	
--	---	--

	дівчинка» (режисер Є. Дар, Норвегія, 2009) та ін.	
ПЕРЛИНИ БАРОКО		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>обґрунтовує зв'язок почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту із власним та досвідом (підтримує діалог «читач – текст – автор») для оптимізації власної діяльності, зокрема в нових обставинах, прийняття рішень у різних ситуаціях; розпізнає основні факти і судження про них, вирізняє авторські інтерпретації, розуміє аргументацію, коментує підтекст почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>застосовує різні види критичного читання художніх текстів; коментує висловлювання автора і літературних персонажів; аргументовано висловлюється про актуальність інформації на основі прочитаного художнього тексту/медіатексту та суджень інших осіб; характеризує особливості структури художнього тексту, зокрема мовних засобів у ньому.</p>	<p>Гене́за, специфіка і різновиди українського бароко.</p> <p>Григорій Сковорода. «Сад Божественних пісень» (огляд, «Всякому місту звичай і права»). Афоризми (6-8 афоризмів за вибором учителя). «Байки харківські» (1-2 байки за вибором учителя). Життєвий шлях філософа-мандрівника, богослова, письменника, музиканта і професійного педагога. Ідеї «сродної праці», розуміння життя і свободи як дорогоцінних дарів, заклики пізнати себе і жити в гармонії зі світом у віршах та байках митця.</p> <p>Біблійні мотиви у збірці «Сад Божественних пісень». Сатира на дійсність XVIII століття, засудження кріпосницького ладу, панського побуту, продажного судочинства та інших вад тогочасного суспільства. Морально-естетичний ідеал чесної людини.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, коментоване, перерване, вибіркоче, прогнозоване та ін.), обґрунтування зв'язку тексту із власним досвідом, розпізнавання фактів і суджень про них, аналіз авторських інтерпретацій, коментування підтексту в тексті, коментування висловлювань автора і літературних персонажів, аргументоване висловлювання щодо актуальності інформації, характеристика структури художнього тексту (зокрема мовних засобів), дискусія (очно або онлайн), коментування різних поглядів, обстоювання власної позиції, продукування власних ідей</p>

<p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі організовує або бере участь в дискусії (очно або онлайн) щодо важливих проблем, порушених у художніх творах; толерантно коментує різні погляди на обговорювану проблему, узагальнює їх, обстоює власну позицію, дотримується норм етикету, засад академічної доброчесності під час спілкування (очно або онлайн).</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення використовує різноманітні стратегії (зокрема вільний запис асоціацій, «карти знань», складання списків ідей або ін.) для продукування нових ідей, використовує і доопрацьовує ідеї інших осіб на засадах академічної доброчесності.</p>	<p>Строфічна будова та народність стилю вірша («Всякому місту звичай і права»). Досвід і мудрість поколінь в афоризмах Григорія Сковороди.</p> <p>Повчальний і розважальний зміст байок збірки «Байки харківські». Художні особливості аналізованих творів.</p> <p>Образ Григорія Сковороди в ліриці. Ліна Костенко «Ой, ні, ще рано думати про все...» та ін.</p> <p>Бароко в європейському мистецтві, течії бароко в європейських літературах.</p> <p>Джон Донн (1572-1631). «Невже мене створив Ти, щоб стлівав?..», «Щоб мучить мене...» (Сонет 19, «Священні сонети»), «Доброго ранку!» (1-2 за вибором учителя). Філософські проблеми в ліриці Дж. Донна. Напруга почуттів ліричного героя. Символіка. Поетична мова.</p> <p>Літературний міст у сьогодення (1-2 за вибором учителя). Валерій Шевчук «Птахи з невидимого острова» (2-3 уривки за вибором учителя), Володимир</p>	<p>або використання і доопрацювання ідей інших осіб на засадах академічної доброчесності.</p>
--	---	---

	<p>Аренев «Бісова душа, або Заклятий скарб», Йоун Колфер «Артеміс Фаул» («Код вічності» (2-3 уривки за вибором учителя) та ін.</p> <p><i>(ТЛ) Афоризм. Байка, мораль байки. Поглиблення понять: сонет, художній образ, мотив.</i></p> <p><i>(ЛК) Бароко в різних видах мистецтва (живопис, музика, скульптура та ін.).</i></p> <p><i>(УС) Пам'ятки бароко в Україні та інших європейських країнах.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: документальні фільми про Григорія Сковороду («У пошуках Сковороди» (режисер М. Сметана, Україна, 2022) та ін.), «Птахи з невидимого острова» (режисери Є. Захаревич, І. Корнійчук, Україна, 1992), «Артеміс Фаул» (режисер К. Брана, США, 2020) та ін.</i></p>	
ГАРМОНІЯ КЛАСИЦИЗМУ		
<p><i>І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>свідомо застосовує прийоми активного слухання і творчого читання; характеризує персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні</p>	<p>Класицизм у Західній Європі та в Україні. Історичні умови, філософсько-естетичні засади, ознаки класицизму.</p> <p>Мольєр (1622-1673). «Міщанин-шляхтич» або «Гартюф» (1 твір за вибором учителя). Мольєр – майстер</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах виразне, коментоване, вибіркоче або ін.), застосування прийомів активного слухання, характеристика персонажів</p>

<p>позначення, символи тощо; окреслює тематику і проблематику почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту для подальшої інтерпретації; визначає позицію співрозмовника/мовця (літературного персонажа) та ступінь досягнення мети комунікації.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>поєднує подану в різні способи інформацію з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі; характеризує взаємообумовленість елементів змісту, структури та мовного оформлення художнього тексту/медіатексту, зважаючи на культурно-історичний контекст, естетичний і ціннісний потенціал; розпізнає в художньому тексті/медіатексті зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>організовує та/або бере участь в дискусії щодо суспільно важливих проблем (очно або онлайн); створює у цифровому середовищі повідомлення/медіатексти різних жанрів (дописи, коментарі, статті, замітки або ін.) із</p>	<p>класицистичної комедії. Художнє новаторство Мольєра у драматургії, вплив його відкриттів на світове театральне мистецтво.</p> <p>«Міщанин-шляхтич». Історія створення комедії. Тематика і проблематика твору, його загальнолюдське значення. Основні образи комедії (пан Журден, пані Журден, граф Дорант, графиня Дорімена, Клеонт та ін.). Засоби комічного в розкритті характерів персонажів.</p> <p>«Тартюф». Історія створення комедії. Особливості сюжету і композиції. Образна система твору (Тартюф, Оргон, Ельвіра, Пернель та ін.). Засоби комічного в розкритті характерів персонажів. Тартюф як вічний образ.</p> <p>Іван Котляревський (1769 – 1838).</p> <p>«Наталка Полтавка». Сюжет і конфлікт у соціально-побутовій драмі. Образ Наталки як уособлення простої, роботящої, чесної, розумної української дівчини. Народний гумор та народні пісні як засіб розкриття сюжету й характеристики дійових осіб твору.</p>	<p>літературного твору, визначення тематики і проблематики тексту та їх інтерпретація, визначення позиції співрозмовника/мовця, поєднання інформації з кількох текстів, розпізнавання зображально-виражальних засобів та рис авторського стилю в художньому тексті/медіатексті, характеристика взаємообумовленості елементів змісту і форми художнього тексту з урахуванням контексту, організація та/або участь у дискусії (очно або онлайн), створення повідомлень у цифровому середовищі, взаємодія (очно або онлайн) у процесі комунікації та редагування дописів, імпровізація з художнім текстом (стилізація, пародія</p>
---	--	---

<p>застосуванням гіпертекстових посилань для обговорення особистих і соціально важливих проблем; демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі комунікації (очно або онлайн) та редагування власних дописів.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i> імпровізує з художнім текстом, застосовуючи елементи стилізації, пародії або ін., обстоює свою позицію та право на самовираження; використовує різноманітні стратегії (зокрема вільний запис асоціацій, «карти знань», складання списків ідей або ін.) для продукування нових мистецьких ідей, використовує і доопрацьовує ідеї інших осіб на засадах академічної доброчесності.</p>	<p>Відлуння образу Івана Котляревського та мотивів його творів у поезії. Тарас Шевченко «На вічну пам'ять Котляревському» та ін.</p> <p><i>Літературний міст у сьогодення (1-2 за вибором учителя).</i> Сергій Гридін «Не такий», «Незрозумілі», Сью Таунсенд «Таємний щоденник Адріана Моула», Барбара Космовська «Буба», «Буба: мертвий сезон» та ін.</p> <p><i>(ТЛ) Літературна традиція. П'еса. Комедія. Засоби комічного (гумор, іронія, сатира, сарказм). Поглиблення понять: драма як рід літератури, сюжет.</i></p> <p><i>(ЛК) Класицизм у різних видах мистецтва (живопис, музика, скульптура та ін.).</i></p> <p><i>(УС) Пам'ятки класицизму в Україні.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: «Міщанин-шляхтич» (режисер К. де Шалдонж, Франція, 2009), «Тартюф» (режисер Ж. Депардьє, Франція, 1984), «Мольєр» (режисер Л. Тіран, Франція, 2007), «Таємний щоденник Адріана Моула» (режисер П. Сасді, Велика Британія, 1985) та ін.</i></p>	<p>або ін.), продукування нових мистецьких ідей або використання й доопрацювання ідей інших осіб на засадах академічної доброчесності.</p>
Підсумки		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p>	<p>Актуальний зміст і форма художніх творів класики й сучасності, прочитаних</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, в особах,</p>

<p>логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами і наводячи приклади із читацького досвіду; пояснює причини емоційного стану літературних персонажів у життєвих ситуаціях.</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i></p> <p>використовує для виконання завдань текстові/медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел.</p> <p><i>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</i></p> <p>створює та презентує тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) різних типів на актуальну самостійно визначену тематику; виконує різні ролі у груповій комунікації (очно або онлайн), обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів).</p>	<p>протягом навчального року. Вічні образи та їх інтерпретація в сучасну добу (зокрема в медіатекстах). Зображально-виражальні засоби в різних родах і жанрах літератури. Паперові та електронні ресурси творів української та зарубіжної літератури для молоді.</p>	<p>виразне, коментоване, вибіркоче, повторне, прогнозоване та ін.), презентація власних ідей та/або переконань із аргументацією та прикладами з читацького досвіду, пояснення причин емоційного стану літературних персонажів у життєвих ситуаціях, використання текстових/медіатекстових джерел для виконання завдань, самостійне створення та/або презентація тексту (художнього тексту/медіатексту), виконання різних ролей у груповій комунікації, взаємодія з іншими особами для створення власних текстів.</p>
<p>Розвиток мовлення Додаткове читання</p>		

9 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
Вступ Літературні жанри та стилі		
<p>Учень/учениця I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях відповідає на запитання за змістом почутого та/або прочитаного повідомлення, акцентуючи увагу на важливих деталях; самостійно передає за допомогою різних засобів візуалізації (схема, таблиця або ін.) власне розуміння почутого та/або прочитаного повідомлення, структуруючи інформацію; коментує окремі аспекти форми почутого та/або прочитаного повідомлення (зокрема художніх текстів різних жанрів і стилів). II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів визначає специфіку складників структури художніх текстів різних родів і жанрів, а також особливості міжродових і міжжанрових утворень; знаходить спільне і різне в літературних творах української та інших</p>	<p>Жанри художньої літератури. Епічні, ліричні, драматичні жанри. Взаємодія жанрів. Міжжанрові та міжродові утворення. Стилi загальні та індивідуальні. <i>Теорія літератури (ТЛ) Література як складова культури. Літературний жанр. Літературний стиль. Стиль автора. Поглиблення понять: міжлітературні зв'язки і міжлітературна взаємодія, літературний процес.</i> <i>Література і культура (ЛК) Жанри і стилі як елементи культури. Загальне і національне в структурі жанрів і стилів.</i> <i>Україна і світ (УС) Жанрово-стильові тенденції в українській та інших національних літературах на етапах літературного процесу: подібності й відмінності.</i> <i>Медіатекст (МТ) Вплив медіа на розвиток літературних жанрів і стилів у сучасний період. Виступи/інтерв'ю українських та</i></p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, повторне, вибіркове та ін.), відповіді на запитання за змістом тексту, візуалізація (схема, таблиця або ін.) змісту тексту, коментування аспектів форми художнього тексту, визначення специфіки складників структури художнього тексту, порівняння літературних творів за жанровими і стильовими ознаками, презентація прочитаного літературного твору у самостійно обраний спосіб (розповідь, презентація, інформаційний</p>

<p>культур за жанровою структурою та/або стилем.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>презентує прочитаний художній текст певного жанру та стилю у самостійно обраний спосіб.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>аналізує окремі теоретико-літературні або мовні явища в художніх текстах і робить висновки щодо їх використання в авторському стилі.</p>	<p><i>зарубіжних письменників, літературознавців, перекладачів, діячів культури.</i></p>	<p>плакат, постер або ін.), аналіз і висновки щодо авторського стилю художнього тексту.</p>
<p>ДОБА ПРОСВІТНИЦТВА: РОЗУМ, ПРИРОДА, ОСВІТА</p>		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>обговорює актуальність, жанрово-родову належність почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, ідейно-тематичні та естетичні особливості, зв'язок тексту з певною епохою, творчістю митця; виявляє важливі деталі почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту для ілюстрування власного розуміння тексту; доречно використовує цитати з різних джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для</p>	<p>Провідні ідеї Просвітництва. Історичні умови Просвітництва. Вплив філософії на літературу й культуру доби. Просвітницькі ідеї та концепції. Художні течії Просвітництва (просвітницький класицизм, просвітницький реалізм, сентименталізм). Стиль рококо.</p> <p>Йоганн Крістоф Фрідріх Шиллер (1759–1805). «Рукавичка», «До радості». Образ лицаря в баладі «Рукавичка», алегоричний зміст і символіка твору. Просвітницька ідея об'єднання людства в оді «До радості».</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, коментоване, вибіркоче та ін.), обговорення художнього тексту/медіатексту, виявлення деталей художнього тексту/медіатексту та їх власна інтерпретація, доречне використання цитат із художніх текстів/медіатекстів для</p>

<p>підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>обстоює власну думку про роль і місце художнього тексту/медіатексту в культурно-історичному контексті; пропонує варіанти інтерпретації образів, подій і ситуацій у художніх текстах/медіатекстах, зважаючи на множинність прочитання в різних контекстах; представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів), комбінуючи різні способи й засоби візуалізації змісту.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>створює самостійно художні тексти/медіатексти за почутим та/або прочитаним літературним твором, використовує різні форми їх презентації для досягнення відповідної комунікативної мети; добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p>	<p>Пафос твору, який став гімном Євросоюзу.</p> <p>Йоганн Вольфганг Гете (1749–1832). «Травнева пісня», «Рибалка». Роль Й. В. Гете в історії європейського Просвітництва. Нове розуміння природи в ліриці Й. В. Гете. Ідея кохання й щастя у «Травневій пісні», ознаки фольклору у творі. Елементи фольклору в баладі «Рибалка».</p> <p>Григорій Сковорода (1722 – 1794). Афоризми. «Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті» (1-2 уривки за вибором). Тематика, класифікація (філософські, педагогічні, етичні) та стилістичні особливості афоризмів Григорія Сковороди. Зосередження на внутрішньому світі людини й реалізація ідеї «сродної праці» як рецепт досягнення щастя. Біблійні мотиви й сюжети притч, використані у трактаті.</p> <p>Джонатан Свіфт (1667–1745). «Мандрі Лемюеля Гуллівера» (1 частина, огляд, 2-4 уривки за вибором учителя). Просвітницькі ідеї у творі. Образ Гуллівера як втілення концепції нової</p>	<p>увиразнення власних поглядів, ідей, переконань, аргументація власної думки щодо ролі й місця художнього тексту/медіатексту в культурно-історичному контексті, інтерпретація образів, подій і ситуацій у художньому тексті/медіатексті, представлення (із візуалізацією) текстової інформації з одного або кількох джерел, створення власного художнього тексту/медіатексту (фанфік, або буктрейлер, або ін.) та презентація його, визначення закономірностей функціонування окремих теоретико-літературних та/або мовних одиниць у літературних творах.</p>
--	---	--

<p>визначає закономірності функціонування окремих теоретико-літературних та/або мовних одиниць у літературних творах.</p>	<p>людини. Жанрова своєрідність роману (поєднання реалістичних елементів і соціальної фантастики). Засоби комічного (гумор, іронія, сатира, сарказм).</p> <p>Григорій Квітка-Основ'яненко (1788 – 1843). «Сватання на Гончарівці» або «Козир-дівка» (1 твір за вибором учителя). Біографічні відомості про письменника. Григорій Квітка-Основ'яненко – прозаїк, драматург, засновник жанру соціально-побутової комедії в класичній українській літературі. Сюжет, проблематика п'єс. Елементи драми, народної лірики та гумору. Характеристика дійових осіб. Образи сильних і вольових жінок.</p> <p><u>Літературний міст у сьогодення (1-2 твори за вибором учителя).</u> Юрій Щербак «Хроніка міста Ярополя», Дзвінка Матіяш «День Сніговика», Зірка Мензатюк «Як я руйнувала імперію», Крістіне Нестлінгер «Маргаритко, моя квітко», Джо Аберкромбі «Пів короля» та ін.</p>	
---	--	--

	<p><i>(ТЛ) Комічне в художній літературі. Ода. Сатира. Гротеск. Поглиблення понять: роман (пригодницький роман), комедія, афоризм.</i></p> <p><i>(ЛК) Шедеври мистецтва доби Просвітництва в Україні та Європі.</i></p> <p><i>(УС) Уславлення й вивчення філософської спадщини й творчості Г. Сковороди у світі.</i></p> <p><i>(МТ) Фільмографія: документальні фільми про Г. Сковороду, «Подорож Гуллівера в країні ліліпутів і гігантів» (режисер Ж. Мельєс, Франція, 1902), «Подорож Гуллівера» (режисер Д. Флейшер, США, 1939), «Небесний замок Лапута» (режисер Х. Міядзаки, Японія, 1986), «Пригоди Гуллівера», (режисер Ч. Старридж, Велика Британія, Португалія, 1996) та ін.</i></p>	
У СТИХІЇ ПОЧУТТІВ: РОМАНТИЗМ		
<p><i>І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>обґрунтовує свою позицію щодо почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту з урахуванням власного досвіду та інформації з окремих джерел; характеризує роль, виражальні можливості та вплив на слухача/читача важливих деталей, зокрема художніх, почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; коментує особливості вираження емоційного</p>	<p>Романтизм як напрям у літературі й мистецтві. Специфіка виникнення і розвитку романтизму. Історичні, естетичні, філософські чинники формування романтизму. Основні ознаки романтизму. Романтичний герой/героїня. Романтизм в Україні та в інших країнах.</p> <p>Генріх Гейне (1797–1856). «Книга пісень» (огляд). «На півночі кедр</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, коментоване, вибіркоче, повторне та ін.), обґрунтування власної позиції щодо тексту, характеристика художніх деталей тексту, коментування вираження емоційного стану в тексті,</p>

<p>стану в різних культурах на основі аналізу почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту для розвитку власного емоційного інтелекту.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>коментує та обґрунтовує актуальність порушених у художньому тексті/медіатексті проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту; характеризує взаємозв'язок між темою, мікротемами та основною думкою художнього тексту/медіатексту; формулює висновки на основі аналізу структурно-змістової єдності та інтерпретації кількох прочитаних художніх текстів; характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їхні вчинки та висловлювання.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>оформлює власне висловлення за прочитаним художнім текстом або медіатекстом з дотриманням принципів академічної доброчесності; добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність;</p>	<p>одинокий...», «Не знаю, що стало зо мною...», «Лорелей». Специфіка німецького романтизму і творчість Г. Гейне. «Книга пісень»: особливості композиції збірки, образ ліричного героя, фольклорні елементи (образи, мотиви, символи, жанрові ознаки пісні та ін.). Утілення високого почуття кохання у віршах митця. Особливості поетичної мови творів.</p> <p>Джордж Ноел Гордон Байрон (1788–1824). «Хотів би жити знов у горах...», «Мій дух як ніч...». «Мазепа» (уривки) або «Паломництво Чайльд Гарольда» (перша пісня) (1 поема за вибором учителя). Вплив творчості Дж. Байрона на розвиток романтизму в Європі. Протиставлення мрії і дійсності у ліриці поета. Фольклорні та біблійні мотиви у віршах Дж. Байрона.</p> <p>Українська тема в поемі «Мазепа». Засоби зображення образу гетьмана у творі (монолог героя, романтичний пейзаж як засіб вираження образу, динаміка образу та ін.).</p>	<p>коментування актуальності порушених у тексті проблем із врахуванням власного досвіду і контексту, встановлення взаємозв'язку між темою, мікротемою та основною думкою тексту, формулювання висновків на підставі аналізу та інтерпретації кількох текстів, створення власного висловлення щодо прочитаного художнього тексту (вір, відгук або ін.), аналіз і вдосконалення змісту написаного, взаємодія з іншими особами з метою створення власного тексту або медіатексту (буктрейлер, відеоролик або ін.).</p>
--	---	---

<p>аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власного тексту або медіатексту.</p>	<p>Відображення духовного життя особистості та суспільства, історії та культури Європи в поемі «Паломництво Чайльд Гарольда». Герой і автор: подібність і відмінність. Особливості віршової організації поеми.</p> <p>Тарас Шевченко (1814 – 1861). «Причинна», «Катерина», «Гайдамаки». Романтизм у ранній творчості Тараса Шевченка. Основні його риси й фольклорні елементи в поемах «Причинна» і «Катерина». Своєрідність інтерпретації жіночої долі Тарасом Шевченком у порівнянні з образами жінок у світовій літературі. Історична основа поеми «Гайдамаки». Головні образи твору та художні засоби їх творення. Ліризм поем Тараса Шевченка.</p> <p>Шевченкові мотиви в літературі. Іван Драч «Скиньте з Шевченка шапку...», Василь Стус «Тарас на засланні», «Борітеся – поборете! Мені Тарас порадив...» та ін. (1-2 за вибором учителя)</p>	
--	---	--

Українська романтична поезія.
Михайло Петренко «Дивлюсь я на небо
та й думку гадаю...», Євген Гребінка
«Човен», Леонід Глібов «Журба» та ін.
(1-2 твори за вибором учителя)

Європейський роман початку ХІХ ст.
Джейн Остін «Гордість і
упередження» або Віктор Гюго
«Собор Паризької Богоматері» (1 твір
за вибором учителя).

Джейн Остін (1775-1817). «Гордість і
упередження». Роман чуттєвості як
прояв «жіночої літератури» кінця ХVІІІ
– початку ХІХ ст. Життєва історія
родини Беннет. Образи головних героїв
і героїнь, засоби їх створення. Тема
кохання у творі (Елізабет Беннет –
містер Дарсі, Джейн Беннет – містер
Бінглі). Зображення середовища.
Виразні художні деталі.

Віктор Гюго (1802-1885). «Собор
Паризької Богоматері». Історична
основа твору і художній вимисел.
Провідні теми й проблеми роману.
Особливості побудови сюжету і
композиції. Поетизація почуття

кохання. Образи персонажів (Есмеральда, Клод Фролло, Квазімодо, Феб та ін.), їхні стосунки і життєві долі. Символіка твору.

Український історичний роман.

Пантелеймон Куліш (1819 – 1897).
«Чорна рада». П. Куліш – «перворядна зірка» в українському письменстві (І. Франко), автор перекладу Біблії та першої фонетичної абетки української мови «кулішівки». Життя і творчість письменника, перекладача, критика, мовознавця, фольклориста. Вплив західноєвропейського романтизму на світогляд П. Куліша. Цінність національної самобутності та неповторність історичного шляху кожного народу – ідея, якою керувався митець і культурно-громадський діяч. «Чорна рада» – перший в українській літературі історичний роман. Цікаві факти щодо назви та видання твору. Історична основа, сюжет, конфлікти й проблематика роману. Характеристика головних героїв. Зображення історичних осіб і козацтва. Відгуки про

роман Т. Шевченка, І.Франка та інших відомих діячів.

Літературний міст у сьогодення (1-3 твори за вибором учителя). Олександр Гаврош «Героїчні канікули», Оксана Думанська «Школярка з передмістя», Степан Процюк «Вітроломи», «Полями і хмарочосами», Йоганна Ягелло «Кава з кардамоном» та ін.

(ТЛ) Байронічний герой. Поглиблення понять: лірика, епос, поема, роман, композиція, сюжет, літературний герой/героїня (романтичний герой/героїня), художня деталь, оригінал і переклад.

(ЛК) Художня культура романтизму в Україні та інших країнах. Утілення романтичних сюжетів і образів у музиці, образотворчому мистецтві, театрі.

(УС) Україна в житті й творчості зарубіжних письменників-романтиків.

(МТ) Фільмографія: «Собор Паризької Богоматері» (режисер Ж. Деланнуа, Франція, 1956), «Горбань із Нотр-Дама» (режисер П. Медак, США, Канада, Чехія, Угорщина, 1997), міні-серіал «Гордість і упередження» (режисер С. Ленгтон, Велика Британія, 1995), «Гордість і упередження» (режисер Джо Райт, Франція, Велика Британія, США, 2005),

	<p>телефільмова версія «Чорна рада» (режисер М. Засєєв-Руденко, Україна, 2002) та ін.</p>	
<p>РЕАЛІЗМ: ЛЮДИНА І СУСПІЛЬСТВО</p>		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i></p> <p>формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння; переказує почутий та/або прочитаний художній текст/медіатекст, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах тексту; самостійно складає і компонує складний план або тези почутого та/або прочитаного тексту; характеризує персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, скорочення, умовні позначення, символи тощо; знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох джерелах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей; дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації.</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i></p>	<p>Реалізм як художній напрям. Історія його формування і характерні ознаки. Взаємодія реалізму з іншими напрямками XIX ст. Реалізм в Україні та в інших країнах.</p> <p>Тарас Шевченко 1814 – 1861). «Сон» або «Великий льох», «Кавказ», «І мертвим, і живим, і ненародженим...». Утвердження реалізму як методу творчості Тараса Шевченка. Національна позиція поета.</p> <p>Історія написання, тема та ідея поеми «Сон». Сатира як засіб зображення тогочасної суспільно-політичної дійсності. Композиційний прийом сну. Жанрові особливості поеми-комедії. Протиставлення життя народу та царів і панства. Образ України та проблема поневолення українців. Характеристика ліричного героя. Образи-символи і художні особливості твору.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, коментоване, вибіркоче, повторне, перерване та ін.), формулювання уточнювальних запитань, переказ тексту (докладно, стисло, вибірково, творчо), створення складного плану або тез тексту, характеристика літературних персонажів, знаходження і використання інформації з одного або кількох джерел, комунікація з іншими особами, обстоювання або зміна комунікативної позиції в процесі спілкування, співвіднесення змісту тексту з контекстом, розмежування в тексті фактичної інформації, суджень,</p>

<p>співвідносить зміст сприйнятого художнього тексту/медіатексту з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора; розмежовує в художньому тексті/медіатексті фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст, наводить приклади з особистого та суспільного досвіду; коментує власні почуття під час читання художнього тексту/медіатексту і враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту; обґрунтовує думку щодо естетичної та мистецької цінності прочитаних художніх текстів/медіатекстів у культурно-історичному контексті з урахуванням взаємозв'язків української та інших національних культур.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї; створює у цифровому середовищі повідомлення/медіатексти різних жанрів (дописи, коментарі, статті, замітки тощо) із застосуванням гіпертекстових</p>	<p>Ідейно-тематичний зміст поеми «Великий льох», роздуми поета про минуле та майбутнє народу, пошук шляхів до визволення. Образ «великого льоху». Поняття про містерію. Традиції народного вертепу, композиційна будова твору, принцип троїстості. Історичний та містичний контексти. Вірш «Стоїть в селі Суботові...» як закінчення містерії.</p> <p>Присвята і проблематика поеми «Кавказ». Осуд імперської політики російського самодержавства та загарбницьких воєн. Реалістичне відображення поневолення горців, їхнього патріотизму, мужності й стійкості в національних змаганнях за волю. Заклик до боротьби проти російського царату. Образи поеми (Прометей, орла, колонізатора). Художні особливості сатиричної поеми з елементами лірики та героїки.</p> <p>Історичні передумови написання твору «І мертвим, і живим, і ненародженим...». Заголовок та епіграф поеми. Образ національної еліти, її</p>	<p>підтексту, коментування власних почуттів під час сприймання тексту, обґрунтування мистецької цінності тексту, обстоювання власної позиції щодо порушених у тексті проблем, створення повідомлень/медіатекстів у цифровому середовищі, визначення переваг і недоліків власних текстів, імпровізація з художнім текстом (стилізація, пародія або ін.).</p>
--	--	---

<p>посилань для обговорення проблем, порушених у художніх творах; визначає переваги і недоліки власних написаних текстів і планує власний навчальний розвиток з урахуванням аналізу допущених помилок.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>імпровізує з художнім текстом, застосовуючи елементи стилізації, пародії тощо, обстоює свою позицію та право на самовираження.</p>	<p>політичних та морально-етичних поглядів. Ліричний герой та його звернення до українців. Особливості жанру послання. Ліричний монолог та діалогізація як елементи композиції. Образ України. Художні засоби й мова твору.</p> <p>Актуальність поем Тараса Шевченка у наш час. Компаративні паралелі.</p> <p>Оноре де Бальзак (1799–1850). «Гобсек» або «Батько Горіо» (1 твір за вибором учителя). «Людська комедія»: історія написання, художня структура, тематика і проблематика, образи.</p> <p>Повість «Гобсек» у структурі «Людської комедії». Сюжетно-композиційні особливості твору. Багатогранність образу Гобсека, засоби його створення.</p> <p>«Батько Горіо»: історія створення повісті, сюжет, композиція. Сімейна історія Горіо на тлі суспільства. Причини трагедії батька. Художні образи дочок батька Горіо. Морально-філософський зміст твору. Майстерність реалістичних описів.</p>	
---	--	--

	<p>Іван Карпенко-Карий (1845 – 1907). «Сто тисяч». Життєпис письменника, драматурга, одного з видатних корифеїв українського побутового театру. Цікаві й визначні факти. Трагікомедія «Сто тисяч». Проблема влади грошей та бездуховності людини. Образ Герасима Калитки: ставлення до землі, праці й грошей, відсутність справжніх цінностей. Паралелізм з образом Гобсека в О. де Бальзака.</p> <p>Чарльз Дікенс (1812-1870). «Пригоди Олівера Твіста». Життєва історія хлопчика-сироти, його дорослішання і зіткнення із соціальними обставинами. Спокуси й випробування на шляху Олівера Твіста. Моральна стійкість головного героя.</p> <p>Шарлотта Бронте (1816-1855). «Джейн Ейр». Історія сироти Джейн Ейр. Соціальні обставини й випробування дівчини. Романтичні мрії Джейн Ейр і суворая реальність. Тема кохання у творі (Джейн Ейр – Едвард Рочестер). Достовірність зображення середовища, реалістичні деталі.</p>	
--	---	--

Літературний міст у сьогодення (1-3 твори за вибором учителя). Андрій Бачинський «140 децибелів тиші», Олена Рижко «Дівчина з міста», Оксана Радушинська «Метелики в крижаних панцирах», Ольга Купріян «Солоні поцілунки», Гарпер Лі «Убити пересмішника», «Іди, вартового постав», Барбара Космовська. «Позолочена рибка», Емілі Локгарт «Ми були брехунами», Джон Грін «Паперові міста» та ін.

(ТЛ) Поглиблення понять: епос як рід літератури, роман (жанри роману), повість, комедія, тема (тематика літературного твору), ідея, портрет, інтер'єр.

(ЛК) Розвиток природничих наук та їхній вплив на художню культуру XIX ст. Реалізм у різних видах мистецтва.

(УС) О. де Бальзак і Україна.

(МТ) Фільмографія: документальні фільми про Тараса Шевченка, «Олівер Твіст» (режисер Р. Полянський, Сполучене Королівство Великої Британії та Ірландії, Чеська Республіка, Франція, Італія, 2005), «Джейн Ейр» (режисер Ф. Дзеффірееллі, Франція, США, Італія, Велика Британія, 1996), «Джейн Ейр» (режисер К.Фукунага, Велика Британія, США, 2011),

	<p>«Убити пересмішника» (режисер Р. Малліган, США, 1962), «Паперові міста» (режисер Дж. Шраєр, США, 2015) та ін.</p>	
ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ДРАМАТУРГІЇ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях виявляє невербальні засоби, що вказують на наявність у почутому та/або прочитаному художньому тексті/медіатексті прихованої інформації, передає прихований зміст почутого та/або прочитаного; виявляє істотні особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації літературних персонажів у різних ситуаціях спілкування; логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичного досвіду; комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної мови.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів розпізнає в художньому тексті зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю; проєктує емоційно-чуттєвий досвід</p>	<p>Зміни в драматургії кінця ХІХ – початку ХХ ст. Формування «нової драми». «Стара» і «нова драма». Ознаки «нової драми» (життя як воно є, зовнішня і внутрішня дія, підтекст та ін.).</p> <p>Генрік Ібсен (1828–1906). «Ляльковий дім». Роль Г. Ібсена в розвитку світової драматургії, його новаторство. «Ляльковий дім» як соціально-психологічна драма. Особливості драматичного конфлікту та розвиток сценічної дії (зовнішньої і внутрішньої). Композиція п'єси. Образна система. Підтекст. Символіка. Відкритість фіналу. Ібсенізм.</p> <p>Моріс Метерлінк (1862 – 1942). «Синій птах». Ідея одухотворення життя й відновлення втрачених духовних ідеалів у драмі-казці «Синій птах». Особливості розвитку сюжету. Роль фантастики. Символіка образів. Багатозначність фіналу.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, коментоване, перерване, вибіркове та ін.), виявлення прихованої інформації в тексті, виявлення особливостей комунікації літературних персонажів, презентація власних поглядів, ідей, переконань із аргументацією та прикладами, комунікація із визнанням права на існування іншої думки, розпізнавання в художньому тексті зображувально-виражальних засобів та ознак авторського стилю, проєкція емоційно-чуттєвого досвіду літературних персонажів на власну поведінку і цінності, створення власного або</p>

<p>персонажів художніх текстів/медіатекстів на власну поведінку, переконання, ставлення та цінності; на основі прочитаного створює власний або колективний медіапродукт; самостійно добирає та використовує деякі способи творчого експериментування із художнім текстом, зважаючи на власні потреби і мету та усвідомлюючи ризик несприйняття створеного тексту.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</p> <p>складає та оформлює власні тексти (зокрема художні, медіатексти) різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених мовних норм.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>аналізує окремі мовні явища в усному мовленні літературних персонажів, робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць для характеристики персонажів.</p>	<p>Леся Українка (1871 – 1913) «Лісова пісня», «Бояриня». «Моя Леся Українка»: сприйняття творчості письменниці крізь призму її біографії (з використанням праць Ніли Зборовської, Оксани Забужко). Драматичний доробок.</p> <p>Проблема філософії і гармонії буття, конфлікт людини і природи в драмі-феєрії «Лісова пісня». Особливості композиції твору. Казковість та фольклорні елементи. Система образів фантастичних (міфічних істот, лісових мешканців) і реальних (людей). Мавка – ідеал гармонійної, духовно багатой людини, втілення краси. Зовнішній та внутрішній портрет Лукаша. Образ дядька Лева. Художні засоби сюжето- й образотворення.</p> <p>«Бояриня» – заборонена тоталітарним режимом драма з національної історії України. Проблема національної свідомості й патріотизму, ставлення до Батьківщини. Жанр, сюжет і композиція. Основний конфлікт твору. Характеристика Оксани і Степана.</p>	<p>колективного медіапродукту, творче експериментування із художнім текстом, створення власних текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), аналіз мовних явищ в усному мовленні літературних персонажів.</p>
--	--	--

	<p>Трагедія Оксани Перебійної – людини, відірваної від рідної землі. Зображення у творі звичаїв і побуту козацької старшини і російського боярства. Авторські роздуми про міжнаціональні взаємини.</p> <p>Бернард Шоу (1856–1950). «Пігмаліон». Особливості світогляду Б. Шоу. Специфіка втілення античного міфу в п'єсі «Пігмаліон». Динаміка образу Елайзи Дулітл. Ідеї «одухотворення» людини й життя засобами мистецтва, збереження національної культури, розвитку мови.</p> <p>Михайло Старицький 1839 – 1904). «За двома зайцями». Важливі події життя і творчості письменника, театрального і громадського діяча. Зміст і проблематика комедійної п'єси «За двома зайцями». Протиставлення дійових осіб як засіб зображення комічно-сатиричного та соціального контрасту. Міщанська мораль і світогляд Голохвастова. Проня Прокопівна – узагальнений образ. Характер і портрет Галі.</p>	
--	--	--

Народнорозмовна експресивна лексика як основа мови дійових осіб.

Літературний міст у сьогодення (1-3 твори за вибором учителя).

Неда Неждана «Не така, як треба, або Дощ в акваріумах площ», Павло Ар'є «Баба Пріся, або На початку і наприкінці часів», Артем Вишневський «Козак Мамай і ключі від раю», Олександр Вітер «Не дуже солодка казка», Тьєррі Дебру «Книжконюх», Джонатан Сафран Фоер «Страшенно голосно і неймовірно близько» та ін.

(ТЛ) «Нова драма». Драма як жанр літератури (соціально-психологічна драма, драма-казка, драма-феєрія). Сюжет драматичного твору, дія (внутрішня, зовнішня), відкритий фінал, підтекст, мовлення автора і мовлення персонажів, ремарка, репліка, монолог, діалог. Поглиблення понять: драма як рід літератури, символ.

(ЛК) Утілення творів представників «нової драми» в театрі, кіно.

(УС) Новаторські пошуки українських драматургів і режисерів кінця ХІХ – початку ХХ ст., їхні долі за часів радянщини.

	<p><i>(МТ) Фільмографія: «Ляльковий дім» (режисер П. Гарлет, Велика Британія, 1973), «Пігмаліон» (режисери Е. Асквіт, Л. Говард, Велика Британія, 1973), «Моя прекрасна леді» (режисер Дж. К'юкор, США, 1964), «Синій птах» (режисер Дж. К'юкор, США, 1976), «Синій птах» (режисер Х. Сатагава, Японія, 1980), анімаційний фільм «Мавка. Лісова пісня» (режисери О. Рубан, О. Маламуж, Україна, 2023), «Страшенно голосно і неймовірно близько» (режисер С. Долдрі, США, 2011) та ін.</i></p>	
Підсумки		
<p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i> добирає і використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації з урахуванням ситуації спілкування та комунікативних намірів; використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору; здійснює емоційну саморегуляцію, доречно використовуючи вербальні та невербальні засоби (зокрема під час виступу перед аудиторією).</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i></p>	<p>Провідні тенденції в художній літературі XVIII-XXI ст. Художні відкриття письменників у галузі тематики й проблематики творів, жанрів і стилів. Зображення людини, її внутрішнього світу і життєвих обставин у творах класики й сучасності. Новітні ресурси й засоби популяризації читання творів художньої літератури.</p>	<p>Різні види читання (індивідуальне, виразне, в особах, мелодекламація, коментоване, вибіркоче, повторне, перерване та ін.), добирання і використання вербальних і невербальних засобів для ефективної комунікації, використання засобів художньої виразності у власному мовленні та їх обґрунтування, виступ перед аудиторією, зіставлення літературних творів різних</p>

<p>знаходить спільне і різне в літературних творах різних культур за тематикою, проблематикою, стилем, структурою тощо; обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання і звички, наводячи приклади, аргументи, презентує прочитаний літературний твір у різний спосіб з урахуванням власного читацького досвіду; поєднує подану в різні способи інформацію з кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), гіпертекстів у цифровому середовищі; формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації кількох прочитаних художніх текстів/медіатекстів.</p> <p><i>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі</i></p> <p>оформлює власне висловлення про художній текст/медіатекст із дотриманням принципів академічної доброчесності; зіставляє власну думку із думкою інших осіб.</p> <p><i>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</i></p> <p>виконує різні ролі у груповій комунікації (очно або онлайн), обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування.</p>		<p>культур, обговорення з іншими особами власних читацьких уподобань і звичок, поєднання інформації з різних текстів, гіпертекстів у цифровому середовищі, формулювання висновків на основі аналізу та інтерпретації кількох текстів, створення власного висловлювання щодо тексту, зіставлення власної думки з думками інших осіб, групова комунікація (очно або онлайн).</p>
<p>Розвиток мовлення Додаткове читання</p>		

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Додатки

Додаток 1

Компетентнісний потенціал

інтегрованого курсу «Література (українська та зарубіжна)»

1) Вільне володіння державною мовою

Уміння:

- читати, сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати художні твори (класичні й сучасні) українських та зарубіжних письменників (в найкращих українських перекладах), а також інші інформаційні тексти відповідно до літературного контексту;
- усно й письмово висловлювати думки, почуття, погляди;
- розуміти, оцінювати, презентувати здобутки видатних українських письменників, українських перекладачів творів зарубіжної літератури та їхній внесок у становлення й розвиток української літературної мови;
- використовувати вербальні та невербальні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах;
- адаптуватися до умов спілкування, розв'язувати нестандартні завдання, використовуючи потенціал української мови та відповідні комунікативні стратегії.

Ставлення:

- пошанування української мови як державної – чинника національної та громадянської ідентичності;
- готовність спілкуватися державною мовою;
- прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя;
- потреба в читанні художньої літератури українською мовою.

2) Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами

Уміння:

- читати, сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати художні твори зарубіжних письменників та інформаційні тексти відповідно до контексту іншими мовами (які вивчаються в закладі освіти);
- зіставляти художні твори (або їх фрагменти) зарубіжних письменників мовами оригіналів (які вивчаються в закладі освіти) та їх українські переклади;
- використовувати художні твори зарубіжних письменників (мовами оригіналів) і власний мовленнєвий досвід для вивчення іноземних мов;
- використовувати іноземні мови для розширення читацького досвіду, читацьких інтересів у галузі літератури (класичної і сучасної).

Ставлення:

- готовність до міжкультурного діалогу;
- розуміння важливості використання іноземних мов для оволодіння інформацією та міжкультурного спілкування;
- розуміння внеску видатних зарубіжних письменників у розвиток літературної мови країни/народу, до якої (ого) вони належать;

- відкритість до вивчення іноземних мов;
- дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному суспільстві, повага до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників;
- толерантність до представників іншої країни/народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя;
- потреба в читанні художньої літератури іноземними мовами;
- готовність спілкуватися іноземною/іноземними мовою/мовами.

3) Математична компетентність

Уміння:

- установлювати причинно-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію;
- формулювати визначення, логічно обґрунтовувати висловлену думку;
- перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, таблиця, схема тощо) для розв'язання комунікативних завдань;
- аналізувати літературний твір, виокремлювати його компоненти, встановлювати взаємозв'язки між ними у межах художнього цілого;
- порівнювати літературні твори (або їх компоненти), літературні явища (української та зарубіжних літератур), оригінали й переклади творів зарубіжних письменників, різні переклади художніх творів (українською мовою).

Ставлення:

- готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних проблем;
- розуміння літературного твору як структури, що має певну художню організацію.

4) Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій

Уміння:

- висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленнєвих засобів;
- спостерігати, аналізувати, здійснювати мовні експерименти, досліджувати мовні й літературні тексти/явища;
- використовувати сучасні технології (зокрема цифрові) для розширення кола читання художньої літератури;
- використовувати ціннісний потенціал художньої літератури для вирішення екологічних проблем, збереження природного й соціокультурного середовища.

Ставлення:

- прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного розвитку;
- опертя на культурні здобутки України та зарубіжних країн у процесі інтеграції до сучасного світу та прокладання особистої життєвої траєкторії.

5) Інноваційність

Уміння:

- презентувати власні ідеї, бачення, інноваційні погляди зрозуміло, грамотно, креативно, використовуючи доцільні засоби вираження мовлення, зокрема із

використанням прикладів, цитат із творів зарубіжних письменників (класичних і сучасних);

- мобілізувати ресурси (зокрема нематеріальні та цифрові) навчання, спілкування, дослідження літературних і мовних явищ, провадження інноваційної діяльності;
- ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв'язання життєвих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності;
- у процесі розв'язання життєвих ситуацій та прийняття особистих рішень спиратися на морально-етичний та естетичний досвід, який містить художня література України та інших країн і народів.

Ставлення:

- відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших;
- морально-етична відповідальність за власні вчинки;
- усвідомлення необхідності поєднання інноваційного поступу особистості/суспільства із морально-етичними нормами, стратегіями толерантної комунікації та міжкультурної взаємодії.

6) Екологічна компетентність

Уміння:

- використовувати потенціал художніх текстів української та зарубіжної літератур, медіатекстів щодо висвітлення діяльності людини як частини природи;
- критично оцінювати результати людської діяльності в природному середовищі та прогнозувати її наслідки, зокрема відображені в художніх текстах і медіатекстах;
- використовувати комунікативні стратегії для реалізації екологічних проєктів, формування екологічної культури та забезпечення сталого розвитку суспільства.

Ставлення:

- готовність зберігати й відновлювати природні ресурси для сьогодення та майбутніх поколінь;
- інтерес до здобутків зарубіжних письменників, які зробили вагомий внесок у висвітлення екологічних проблем, у формування та поширення ідей сталого розвитку суспільства.

7) Інформаційно-комунікаційна компетентність

Уміння:

- використовувати різні види сприймання художніх текстів та медіатекстів для пізнання та естетичного задоволення;
- діяти за алгоритмом при складанні плану для розв'язання комунікативних завдань;
- комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі;
- розрізняти емоції інших осіб у контексті діалогу із художнім твором і в комунікативних ситуаціях;
- розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм;
- застосовувати сучасні цифрові технології для збагачення читацького досвіду та розширення кола читання художньої літератури (класичної та сучасної).

Ставлення:

- задоволення пізнавального (зокрема читацького) інтересу в інформаційному середовищі;

- прагнення етично й естетично взаємодіяти у віртуальному просторі;
- готовність дотримуватись авторських прав та мережевого етикету;
- прагнення особистого розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій.

8) Навчання впродовж життя

Уміння:

- визначати власні читацькі та комунікативні потреби, цілі та способи їх досягнення;
- використовувати ефективні навчальні стратегії для вивчення державної та іноземних мов, зокрема із використанням потенціалу творів української літератури, зарубіжної літератури в оригіналах і українських перекладах;
- постійно збагачувати власний словниковий запас, зокрема із використанням творів українських письменників, творів зарубіжних письменників в українських перекладах;
- регулярно читати твори української та зарубіжної літератури, розрізняти їх за рівнем художньої вартості, визначати їх емоційно-ціннісний потенціал та естетичну довершеність;
- орієнтуватися у світі класичної та сучасної літератури;
- користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах.

Ставлення:

- прагнення удосконалювати читацькі вміння та навички, власне мовлення впродовж життя, розвивати естетичну і мовну інтуїцію;
- руйнування власних комунікативних бар'єрів;
- розуміння ролі читання, зокрема художніх творів української та зарубіжної літератури, для гармонійного розвитку й самовдосконалення;
- прагнення до збагачення читацького й мовленнєвого досвіду за рахунок долучення до здобутків художньої літератури України та інших країн і народів.

9) Громадянські та соціальні компетентності

Громадянські компетентності

Уміння:

- аргументовано і грамотно висловлювати власну громадянську позицію;
- використовувати комунікативні навички та багатомовність для ведення міжкультурного діалогу;
- уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях і діях;
- критично оцінювати інформацію з різних джерел, формувати та обстоювати особистісні життєві орієнтири, спираючись на цінності українського народу та міжнародний досвід, зокрема культурні здобутки світу;
- виявляти у творах художньої літератури громадянські ідеї, теми, мотиви, образи, актуальні для України, а також для інших країн і народів.

Ставлення:

- любов до України, шанобливе ставлення до її історії, культури, державних символів;
- сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у художніх текстах українських і зарубіжних авторів;
- повага і толерантне ставлення до різних народів і культур;

- відкритість до культурного різноманіття шляхом читання творів художньої літератури, вивчення мови/мов та здійснення міжкультурної комунікації;
- повага до права та законодавства щодо забезпечення функціонування української мови як державної;
- утвердження права на власну думку.

Соціальні компетентності

Уміння:

- виявляти у творах української та зарубіжних літератур (класичних і сучасних) соціально важливий зміст, застереження й прогнозування суспільства щодо згубних тенденцій;
- розкривати значення творів української та зарубіжних літератур для українського суспільства, світової цивілізації;
- використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі;
- враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб;
- враховувати вплив слова на психічне здоров'я людини, відповідально використовувати мовні виражальні засоби;
- застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним та маніпулятивним впливам, що є загрозою здоров'ю;
- конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах, реалізуючи принципи свободи особистості.

Ставлення

- готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманіття мовних засобів та потенціалу художньої літератури (української, зарубіжної);
- прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших країн засобами мови й художньої літератури;
- формування активної суспільної позиції, патріотизму, відповідальності за долю України, людей, власні вчинки;
- усвідомлення взаємозалежностей.

10) Культурна компетентність

Уміння:

- використовувати мову і потенціал художньої літератури світу для національного, культурного й особистісного самовираження;
- читати, аналізувати, інтерпретувати художні тексти українських і зарубіжних авторів;
- сприймати та осмислювати цінності, актуалізовані в художніх творах та медіатекстах;
- використовувати досвід взаємодії з творами художньої літератури та мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення культурного і життєвого досвіду;
- створювати тексти/медіатексти з метою вираження власних ідей, почуттів, досвіду та використанням відповідних художніх творів, мовленнєвих засобів;
- орієнтуватися у світі класичної й сучасної літератури України та інших країн і народів;

- добирати твори художньої літератури для читання, щоб одержати насолоду і користь від прочитаного;
- сприймати й інтерпретувати літературні твори в контексті розвитку національної та світової культури;
- розглядати художні твори в контексті розвитку культури;
- розвивати власну читацьку культуру і творчі здібності.

Ставлення:

- потреба в читанні творів художньої літератури для самопізнання й пізнання світу через мистецтво слова, задоволення та рефлексії над прочитаним;
- поцінювання художньої літератури як мистецтва слова в контексті історії й духовних надбань України та людства;
- відкритість до міжкультурної комунікації;
- зацікавленість культурними здобутками України та світу;
- усвідомлення значення художньої літератури як важливої складової культури людства, її ролі в духовному поступі українського народу і розвитку світової цивілізації;
- готовність сприймати художній твір як структуру, відкриту до читацьких інтерпретацій

11) Підприємливість та фінансова грамотність

Уміння:

- ініціювати усну, письмову та онлайн-взаємодію для розвитку ідеї та її реалізації;
- презентувати власні ідеї та ініціативи зрозуміло, грамотно з використанням доцільних виражальних засобів;
- використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій і рішень;
- спиратися на етичний потенціал художньої літератури в процесі реалізації життєвих задач, підприємницьких рішень;
- описувати власні вміння та компетентності стосовно варіантів кар'єри, особистого розвитку та соціальних ініціатив;
- пояснювати заощадження, інвестування, запозичення тощо у соціальному та морально-етичному контексті, зокрема на прикладі літературних творів українських і зарубіжних авторів;
- зіставляти фінансовий зиск та морально-етичні ризики, якщо вони виникають (зокрема на прикладі творів художньої літератури).

Ставлення:

- готовність брати на себе відповідальність за себе та інших осіб;
- відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку;
- розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації, зокрема у професійній кар'єрі та діловому середовищі;
- усвідомлення важливості володіння державною мовою та спілкування іноземними мовами для забезпечення добробуту і фінансового успіху;
- готовність обстоювати важливість збільшення доходу, ощадливості та раціонального використання коштів із дотриманням морально-етичних норм.

Додаток 2
Список творів для додаткового читання

*Для уроків позакласного читання та уроків із резервного часу
(за вибором учителя)*

7 клас

1. «Король Лір і його дочки»
2. Веллс Г. «Чарівна крамниця»
3. Верн Ж. «Двадцять тисяч льє під водою»
4. Гончар О. «Бригантина»
5. Дімаров А. «Друга планета», «Блакитна дитина»
6. Дюма О. «Три мушкетери»
7. Емінеску М. «Що тобі бажаю, солодка Румуніє», «Країна моїх печалей, країна моєї скорботи», «Надія», «А була б у мене квітка...», «Буковині» (1-2 за вибором)
8. Конан Дойл А. «Пістрява стрічка», «Спілка рудих» (1 за вибором)
9. Королів-Старий В. «Потороча Хрипка»
10. Коцюбинський М. «Дорогою ціною»
11. Куліш П. «Січові гості»
12. Купер Ф. «Звіробій», «Останній із могокан» (1 за вибором)
13. Лепкий Богдан. «Мишка».
14. Леся Українка. «Давня казка»
15. Малик В. «Таємний посол»
16. Малицька К. «Малий гуцулик»
17. Монтгомері Л. М. «Енн із Ейвонлі», «Емілі з місячного серпа», «Емілі виростає», «Емілі у вирі життя» (1 за вибором)
18. Олег Ольжич. «Господь багатий нас благословив», «Захочеш і будеш!»
19. Опільський Ю. «Золотий лев», «Ідоли падуть»
20. Пірс Ф. «Том і опівнічний сад»
21. По Е.А. «Золотий жук»
22. Руставелі Ш. «Витязь у тигровій шкурі» (уривки за вибором)
23. Стівенсон Р.Л. «Чорна стріла»
24. Стельмах М. «Щедрий вечір»
25. Стороженко О.П. «Скарб», «Закоханий чорт», «Голка», «Вуси» (1-2 за вибором)
26. Трублаїні М. «Шхуна „Колумб”», «Лахтак»
27. Тютюнник Г. «Вогник далеко в степу»
28. Франко І. «Під оброгом»
29. Чайковський А.Я. «За сестрою», «Сагайдачний» (1 за вибором)
30. Шевченко Т. «Чигрине, Чигрине...»

Із сучасної літератури

31. Амонд Д. «Скеліг»
32. Андрусяк І.М. «Сірка на порох»
33. Бердт В. «Все починається в 13»
34. Більман С. «А пані Медокс тут як тут», «Пані Медокс і радість маленьких речей», «Пані Медокс і школа фантазії» (1-2 за вибором)
35. Гаврош О.Д. «Неймовірні пригоди тричі славного розбійника Пинті»
36. Гербіш Н. «Яблука війни»
37. Дев'ятко Н. «Легенда про юну Весну»
38. Дорожовець О. «Старий будинок»
39. Желязни Р. «Хроніки Амбера»
40. Заржицька Е. «Як козак у морського царя служив», «Легенди про козаків»

41. Кокотюха А. «Полювання на Золотий кубок», «Мисливці за привидами», «Небезпечна спадщина» (1-2 за вибором).
42. Лушевська О. «Вітер з-під сонця»
43. Малик Г. «Злочинці з паралельного світу»
44. Марченко М. «Місто тіней»
45. Павленко М. «Русалонька із 7-В проти Русалоньки з Білокрилівського лісу», «Русалонька із 7-В. В тенетах лабіринту», «Русалонька із 7-В та загублений у часі (Кн. 2)», «Русалонька із 7-В плюс дуже морська історія» (1 за вибором)
46. Патерсон К. «Міст у Терабітію»
47. Пекарська М. Цикл «Клас пані Чайки» (1-2 за вибором)
48. Процюк С.В. «Аргонавти», «Марійка і Костик» (1 за вибором)
49. Радущинська О. «Метелики у крижаних панцирах»
50. Рижко О.М. «Дівчина з міста», «Знає тільки Мару» (1 за вибором)
51. Ролінг Дж. «Гаррі Поттер і келих вогню»
52. С'юелл А. «Чорний красень»
53. Старк У. «Золоте серце»
54. Стаут Р. «Отрута в меню», «Різдвяна вечірка»
55. Сучасна українська поезія (2-3 за вибором)
56. Сучасна зарубіжна поезія (2-3 за вибором)
57. Шмітт Е.Е. «Діти Ноя»

8 клас

1. «Пісня про Нібелунгів»
2. «Пісня про мого Сіда»
3. Апдайк Дж. «Завтра, завтра, завтра»
4. Бердник О. «Лабіринти Мінотавра»
5. Білик І. «Скільки ж було скіфів?»
6. Бомарше П. О. «Севільський циркульник»
7. Вільде І. «Повнолітні діти»
8. Вовчок Марко. «Ведмідь»
9. Гончар Олесь. «Берег любові», «Бригантина»
10. Гораций. «До Мельпомени» («Мій пам'ятник стоїть...»)
11. Гурамшвілі Д. Поезії (2-3 за вибором)
12. Дімаров А. «На коні й під конем»
13. Думи народні: «Самарські брати», «Втеча трьох братів з города Азова», «Самійло Кішка», «Буря на Чорному морі» (1-2 за вибором)
14. Думбадзе Н. «Я, бабуся, Іліко та Іларіон»
15. Есхіл. «Прометей закутий»
16. Кальдерон П. «Життя – це сон»
17. Климовський С. «Їхав козак за Дунай..»
18. Королева Н. «Легенди старокиївські»
19. Малик В. «Черлені щити»
20. Мелвілл Г. «Мобі Дік, або Білий Кит»
21. Олкотт Л. «Маленькі жінки»
22. Рабле Ф. «Гаргантюа і Пантагрюель» (1-2 розділи за вибором)
23. Рудакі. Вірші (3-4 за вибором)
24. Сапфо. Вірші (1-2 за вибором)
25. Софокл. «Антігона»
26. Старицька-Черняхівська Л. «Пам'яті юнаків-героїв, замордованих під Крутами»
27. Стефанік В. «Моє слово».

28. Франко Іван. «Гримить! Благодатна пора наступає»
29. Шевченко Т. «Заповіт»
30. Шеклі Р. «Абсолютна зброя»
31. Шолом-Алейхем. «Пісня над піснями»

Із сучасної літератури

32. Андрусак І. «28 днів з життя Бурундука»
33. Арєнєв В. «Порох із драконових кісток» (1 за вибором)
34. Багряна А. «Вітрова гора»
35. Бачинський А. «Ватага веселих волоцюг»
36. Браун Д. «Код да Вінчі»
37. Гаврош О. «Врятувати Тараса Шевченка».
38. Гордер Ю. «У дзеркалі, у загадці»
39. Дерманський Сашко. «Стонадцять халеп Остапа Квіточки»
40. Костенко Л. «Скіфська одіссея»
41. Лем С. «Солярис»
42. Логвин Ю. «Таємна перлина», «Танці Шайтана» (1 за вибором)
43. Малетич Н. «Щоденник ельфа»
44. Матіяш Д. «Мене звати Варвара»
45. Мензатюк З. «Ангел Золоте Волосся»
46. Оксенік С. «Лісом, небом, водою»
47. Пагутяк Г. «Королівство»
48. Парр М. «Вафельне серце»
49. Ролінг Дж. «Гаррі Поттер і в'язень Азкабану»
50. Руденко М. «Ковчег всесвіту»
51. Рутківський В. «Сині води» (уривок)
52. Санченко А. «Левантійські канікули»
53. Свінген А. «Балада про зламаний ніс»
54. Сульберг А. А. Цикл «Хто проти суперкрутих» (1-2 за вибором)
55. Сучасна українська поезія (2-3 твори за вибором)
56. Сучасна зарубіжна поезія (2-3 твори за вибором)
57. Хорунжий Ю. «Мелодії кам'яної гори»
58. Ягелло Йоганна «Шоколад із чилі», «Тирамісу з полуницями» (1 за вибором)
59. Яріш Я. «Самійло»

9 клас

1. Азімов А. «Я – робот»
2. Акутагава Р. «Ніс», «Свято хризантем» та ін. (1 за вибором)
3. Васильченко С. «Приблуда»
4. Величковський І. «Зегар цілий і полузегарок»
5. Вишенський І. Твори (в перекладі В. Шевчука)
6. Вовчок Марко. «Невільничка», «Три долі», «Отець Андрій», «Чортова пригода» (1-2 за вибором)
7. Воробкевич С. «Турецькі бранці», «Вісім чи дев'ять? Сміховинки про Безглуздів» (1 за вибором)
8. Голдінг В. «Володар мух»
9. Гребінка Є. «Чайковський» (роман)
10. Іваненко О. «Марія»
11. Івченко М. Напосні дні [повість про Г. Сковороду]
12. Іваничук Р. «Манускрипт з вулиці Руської», «Вода з каменю», «Четвертий вимір» (1 за вибором)

13. Квітка-Основ'яненко Г. «Салдацький патрет», «Конотопська відьма» (1 за вибором)
14. Кларк А. «Кінець дитинства»
15. Кобилянська О. «Valse melancolique»
16. Кониський О. «Тарас Шевченко-Грушівський. Хроніка його життя»
17. Конрад Дж. «Серце темряви»
18. Косач Ю. «Володарка Понтиди»
19. Костомаров М. «Сава Чалий», «Чернігівка»
20. Куліш П. «Жизнь Куліша», «Дівоче серце» (1 за вибором)
21. Манн Т. «Маріо і чарівник»
22. Меріме П. «Кармен»
23. Орвелл Дж. «Ферма тварин»
24. Ремарк Е. М. «Три товариші»
25. Самійленко В. «Гея» (огляд, 1-2 уривки за вибором учителя)
26. Селінджер Дж. «Над прірвою у житі»
27. Сенкевич Г. «Камо грядеші?»
28. Свидницький А. «Люборацькі»
29. Сковорода Г. Листи до Михайла Ковалинського, «Вступні двері до християнської добронравності», «Наркіс. Пізнай себе» та ін. філософські трактати (1-2 за вибором)
30. Старицька-Черняхівська Л. «25 років українського театру» (1-2 уривки за вибором учителя), «З Гейне. («На скелі похмурій край моря сиджу»)»
31. Турчиновський І. «Моє життє і страданіє»
32. Шевченко Т. «Назар Стодоля», «Єретик», «Щоденник», «Художник» (1-2 за вибором)
33. Шиллер Ф. «Івікові журавлі», «Розбійники», «Вільгельм Телль» (1 за вибором)
34. Шеклі Р. «Заповідна зона»
35. Чосер Дж. «Кентерберійські оповідання»

Із сучасної літератури

36. Андрухович Ю. «Московіада» (огляд, 1-2 уривки за вибором учителя)
37. Бачинський А. «140 децибелів тиші»
38. Вайтхед К. «Підземна залізниця»
39. Гаврош О. «Ромео і Жасмин», «В Парижі гарне літо...» (1 за вибором)
40. Геддон М. «Загадковий нічний інцидент із собакою»
41. Гунель Л. «Бог завжди подорожує інкогніто»
42. Дев'ятко Н. Фентезійна трилогія «Скарби Примарних островів»
43. Зубченко О. «Перемагаючи долю. Під чужим небом», «Перемагаючи долю. Повій, вітре!» (1 за вибором)
44. Іванченко Р. «Гнів Перуна»
45. Кисельов Л. «З листа Джонатана Яреми Свіфта «Я не хочу лежати в цій рабській землі»»
46. Корній Д. «Гонимарник»
47. Космовська Б. «Позолочена рибка»
48. Малярчук Таня. «МОХ NOX»
49. Морпурго М. «Бойовий кінь»
50. Неждана Неда. «Заблукані втікачі»
51. Пеннак Д. «Як роман»
52. Рис Г. «Намалюй мене пташкою»
53. Ролінг Дж. «Гаррі Поттер і орден Фенікса», «Гаррі Поттер і прокляте дитя» (1 за вибором)
54. Сучасна українська поезія (2-3 твори за вибором)
55. Сучасна зарубіжна поезія (2-3 твори за вибором)

56. Теремко В. «16 весна»
57. Шмітт Е.Е. «Оскар і Рожева Пані»

Додаток 3

Електронні ресурси художньої літератури для учнів

Національна бібліотека України для дітей

<https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=3834>

Адреси бібліотек України для дітей

<https://chl.kiev.ua/default.aspx?id=40>

КЛЮЧ («Краща література юним читачам»)

<https://chl.kiev.ua/key>

Бібліотека української літератури

<https://www.ukrlib.com.ua/>

Зарубіжна література в школах України

<https://zl.kiev.ua/>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів № 898 від 30 вересня 2020 р. // Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standativ-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898?fbclid=IwAR32j9maQIQor-nNCoHsCZuMCF1vkxqivngaf5WkUHJFhwUA25XHVKKGxdg>

Методичні рекомендації для розроблення модельних навчальних програм // Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/03/25/metod.pdf>

Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти // Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>

Шиян Р., Ляшенко О., Фіцайло С., Дубовик О., Гайдамака О. Усе про модельні навчальні програми для розробників і шкіл // Режим доступу: <https://nus.org.ua/questions/vidpovidayemo-na-zapytannya-use-pro-modelni-navchalni-programy-dlya-rozrobnykiv-i-shkil/>